

bijenteelt

Maandschrift voor de Bijenteelt

Verschijnt maandelijks - Jaargang 82 - no. 2 - februari 1980

Officieel orgaan van de Vereniging tot Bevordering der Bijenteelt in Nederland

SPEURBIJTJES

Tarief: tot 20 woorden f 6,50, elk woord meer 35 cent. Bij vooruitbetaling te voldoen op giro-nummer 823276 van de Ver. tot Bevordering der Bijenteelt te Wageningen. Bij 11 keer plaatsen 10% korting. Inzendtermijn voor de 10e van de maand, voorafgaande aan de maand van plaatsing. De redactie aanvaardt geen verantwoordelijkheid voor de inhoud.

TE KOOP: **gebruikte Simplexkasten en gebruikte korven.** Tevens kopen wij alle soorten Ned. bijenhoning. C. van Holland, Dijkstraat 118, Veenendaal, tel. 08385-13795 b.g.g. 08385-10202.

IN- EN VERKOOP van **bijenvolken, kasten en korven, honing en lege kasten en korven.** J. C. Basten, Burg. Bouwenseweg 3, Horssen (Gld.), tel. 08874-1791.

WIJ KOPEN: **Inlandse Bijenhoning, Ruwe - Zuivere Bijenwas, Propolis, Honing- en Waszemerij ARKADIA, Lochem.** Telefoon 05730 - 18 27/22 19.

TE KOOP: **nieuwe en gebruikte 3-raamshoningslingers nog voor de oude prijs.** H. de Vries, Huize St. Gertrudis, Worum, tel. 05101-1252. Bellen van 13.30 - 14.30 uur en van 18.30 - 20.00 uur.

TE KOOP GEVRAAGD: **partijen Nederlandse honing, o.a. koolzaad-, zomer- en heidehoning.** Wij bieden hoge prijzen. **HET BIJENHUIS te WAGENINGEN,** tel. 08370 - 12863.

BIJENKORVEN GEVRAAGD: Wie wil voor mij een partij bijenkorven vlechten? Atze Dijkstra, Kampingerhof 6, Oosterwolde (Fr.), tel. 05160-2439.

GEVRAAGD: **oude imkerslektuur, honingetiketten, oude foto's en bijenprenten, bijenspeldjes, bijenpostzegels, bijenantiek enz.** ATZE DIJKSTRA Kampingerhof 6, 8431 AS Oosterwolde (Fr.), tel. 05160-2439.

TE KOOP: **Imkersartikelen, kunstraat** etc. maar ook roggestro. Janneke de Jong, Rotterdam, tel. 010-224871.

Kaarsentrekkerij-Imkerij „DE RIT” Zoelen (Betuwe) tel. 03448-1653. Groot- en detailhandel van: Kunstraat, bijenwas, bijenkorven, bijenwaskaarsen (gerold en gedompeld), honing, honingzeep, mede, honingcrème, pit, kandelaars enz. Iedere dag geopend.

TE KOOP: **gebruikte honingslinger;** 4 broed- en 8 honingkamers. S. Hoekstra, Burg. van Weringstraat 25, Oude Pekela, tel. 05978-2875.

H.H. IMKERS: Hebt U nog oude spullen, die U niet gebruikt? **ATZE DIJKSTRA** verzamelt alles wat bij een bij te pas kwam: Oude korfmessen, imkerspijpen, voerbakjes, moerkooitjes, vlechtpriemen, oude typen bijenkorven, bijenboeken enz. Adres: Kampingerhof 6, Oosterwolde (Fr.), tel. 05160-2439.

MAANDSCHRIFT VOOR DE BIJENTEELT.

Adres redactie en administratie: Bijenhuis, Grintweg 273, 6704 AP Wageningen, tel. 8370-12863. De niet van redactiewege geplaatste artikelen vertolken de mening van de inzenders en geven niet altijd het inzicht van de redactie of het hoofdbestuur weer.

Alle stukken **vóór de 10e van elke maand** aan het Bijenhuis, ook opgaven en betaling van advertenties en speurbijtjes. Giro 82 32 76.

BIJ DE VOORPLAAT

Bewoonde korf met onderzetrand in de tuin van de Dom te Ratzeburg, Sleeswijk-Holstein, BRD. Meer informatie daarover vindt u op pag. 47.

Foto (detail): Nordwestdeutsche Imkerzeitung.

TE KOOP: mooie **tienraamsbijenkasten.** J. de Jonge, van der Duyn-van Maasdamstraat 15, Hoozevee, tel. 05280-63637.

AANGEBODEN: **bevolkte bijenkasten.** B. C. Jongejans, Burg. Prinslaan 45, Ede, tel. 08380-11303.

TE KOOP: enige **nieuwe Simplex-bijenkasten,** 2 broed- en 1 honingkamer, compleet f 85,—, G. J. Thiele, Europaweg 216, Nieuw Schoonebeek, tel. 05244-743.

TE KOOP: **acht 6-raamskasten** in goede staat met zinken dak. H. Jansen, Ruurloseweg 95, Vorden, tel. 05752-6494.

H.H. IMKERS

Zend vanaf heden al uw

RUWE RAATWAS . . .

rechtstreeks of in verenigingsverband naar . . .

HONINGZEMERIJ

W. van 't LAND

Telefoon 2607 Barneveld

Desgewenst KUNSTRAAT terug.

- U zult zien, wij betalen de hoogste prijs.

Bijenstand Fa. H. T. van Dam & Zn., Jubega (Fr.), tel. 05165 - 13 82 kan U alles leveren voor de Moderne Bijenteelt. Kunstraat, Bijenwoningen en Onderdelen uit eigen werkplaatsen.

Door eigen steeds grotere importen van diverse gereedschappen steeds bij ons de laagste prijzen.

Tevens voor wederverkoop diverse kleuren meubelwas en honing van de fijnste kwaliteiten.

Vraagt onze prijscourant van materialen en/of meubelwas en honing even aan. Wij zenden U die gaarne gratis toe.

Wij komen weer op de te houden Bijenmarkten.

INHOUD VAN DIT NUMMER

	pag.
Symp. Kon. Teelt 1979-I: Standaard bijen	35
Het maandelijkse opfrissertje: Het rooster	38
Boekbespreking: Imkerblad „Moer”	39
Jaarverslag 1978/79 en begroting 1980/81	40
Bosmieren en bijen op de hei	41
Onderwijs, voorlichting en demonstratie	42
Oplossing en prijswinnaars kerstpuzzel	42
Verkorte notulen H.B.-verg.	43
De afdelingen en het nieuwe ver.recht	45
Suiker	45
De controle op de gewone mijtziekte	46
Ons huishoudelijk reglement	46
De Bijenzegen van Lorsch	47
Endoscopisch winterbroedonderzoek II	48
Op avontuur met „Langstroth”	50
De bij en haar vleugels III	52
Over de wasklieren van de bijen	53
Afdelingsnieuws	54
Bijlage: De Varroa-mijtziekte	

SYMPOSIUM KONINGINNETEELT 1979 - I

STANDAARD-BIJEN

Inleiding

Tijdens mijn studiereis in de Verenigde Staten in 1949 kocht ik het boek van Roy. A. Grout, en vond daarin bevestigd wat ik onderweg al had ervaren, nl. dat men in de USA drie soorten „standard bees” onderscheidt: het Italiaanse, het Krainer en het Kaukasische ras. De bruine of zwarte bij, *Apis mellifera mellifera* L., door Nederlanders en Engelsen in de USA ingevoerd, behoorde hier zeer beslist niet bij en was zo goed als overal door de eerder genoemde „standard bees” vervangen. Toch noemt Brother Adams in zijn bekende boek „In search of the best strain of bees” een groot aantal goede eigenschappen van de „zwarte bijen”, speciaal voor kruisingsdoeleinden; ik kom daar nog op terug.

In de Nederlandse imkerij zijn er perioden geweest waarin nu weer het een, dan weer een ander bijenras of geijkte combinatie bijzondere aandacht kreeg. Wie herinnert zich niet Henri Meyer met zijn Cypro-Italiaanse „Golden bees” of Van den Broek uit Soesterberg met zijn Krainer koninginnen in de karakteristieke „Carniola”-kastjes? De laatste jaren zijn door de enthousiaste drs. Romijn de Kaukasiërs weer sterk ge-

Onze Alg. Voorz. opent het symposium

propageerd, zelfs is wel geopperd dat deze onze zwarte bijen maar geheel moeten vervangen. Tijdens mijn lange imkerpraktijk heb ik de „standard bees” en hun kruisingsprodukten overal ter wereld meegemaakt, en ik heb ook alle fasen meegemaakt van het onderzoek om de raseigenschappen te toetsen. Daarbij heb ik de waarheid leren onderkennen van wat Brother Adams in de conclusies van zijn boekje heeft neergelegd: „Nature with the means at her disposal has in no way produced a „best bee” or an „ideal bee”, still less a race of bees which answers all the desire and needs of the modern beekeeper”. Ieder ras heeft zijn vóór- en nadelen, samengekoppeld en tot uiting gebracht onder invloed van het milieu en de behandeling. Ieder ras, en dat is zeer belangrijk, is weer opgebouwd uit verschillende, meer of minder gunstig geconstitueerde stammen of lijnen. Laat ons nu achtereenvolgens de drie rassen eens onder de loupe nemen.

Raskenmerken

1. De Krainer bij (*Apis mellifera carnica*)

Deze bij uit de gebergten rondom het Donau-gebied kan in kleine volken overwinteren en

Prof. de Wilde

groeit in het voorjaar zeer snel aan om na de langste dag weer geleidelijk in aantal af te nemen. Het rustig zitten op de raten, de geringe propolis-produktie, de afwezigheid van „stuiven” en agressief gedrag maken de behandeling prettig. De grote verzameldrift en de geringe gevoeligheid voor bijenziekten zijn verdere factoren, die in streken met sterk wisselende weers- en drachtomstandigheden van veel belang zijn.

2. De Kaukasische bij (*Apis mellifera caucasica*) behoort thuis in Georgië en het bergland van de centrale Kaukasus. Deze bij overwintert in sterke volken en kit vlieggat en spleten sterk af met propolis. De Russische bij bij uitstek, die het echter ook in centraal-Europa goed doet. De voorjaarsontwikkeling is langzamer dan bij de Krainer. De zeer lange tong maakt haar voor de rode klaver geschikt. In zachtheid heeft ze nauwelijks haars gelijke. De compacte honingopberging is bij matige dracht een groot voordeel, maar de resistentie tegen ziekten en de klimatologische gehardheid zijn niet zo groot als men van een berg-bij zou verwachten. Ook dit ras valt in zeer uiteenlopende stammen of lijnen uiteen.

Het forum

3. De Italiaanse bij (*Apis mellifera ligustica*)

Deze gele bij heeft een vrij late voorjaarsontwikkeling en overwintert in sterke, veel voedsel vereisende volken. Weinig winterhard. Dit ras is weinig zwermvlugtig en zit even rustig op de raat als de Carnica. Propolis-afzetting gering. Vervliegen en roverij veel sterker dan de Carnica. Heeft in de communicatie de „sikkeldans” in plaats van de „rondedans”. Niet zo geschikt voor de ruwere klimaten. Tot in het Rijnland bruikbaar. Aangepast aan langaanhoudende drachten. Volgens Brother Adams is dit ras zeer bestendig tegen mijtziekte.

Hybridisatie

De drie genoemde rassen zijn elk duidelijk aangepast aan bepaalde milieusituaties. In streken buiten hun natuurlijke gebied van voorkomen

ligt kruising dus voor de hand. Daarbij valt op, dat kruisingen van de Kaukasiër soms minder succesvol, die van de Italiaanse bij vaak zeer vitaal en waardevol zijn. Zeker geldt dit voor de kruising met *Cypria*, die de welbekende Cypro-Italiaan oplevert. Deze heb ik van Nieuw Zeeland via China tot in de USA en Europa met veel succes zien opereren. In China worden deze bijen in één seizoen van Kanton via Midden-China naar Noord-China versleept en onderweg gedurende bepaalde perioden in drachtgebieden uitgezet. Ze passen zich kennelijk zeer goed aan op diverse geografische breedten! In de USA heb ik zeer fraaie kruisingen tussen Kaukasiër en Italiaan gezien. Inteelt is bij bijen vanuit verschillende oogpunten funest. Het synthetiseren van nieuwe combinaties door hybridisatie is daarom een zeer goede weg. Men dient daarbij diverse lijnen met gewenste eigenschappen binnen ieder ras voort te kweken. Dit betreft bijvoorbeeld in de Kaukasiër zachtaardigheid en in de Italiaan resistentie tegen vuilbroed. Daarna combineert men beide rassen en verkrijgt dan een „four-way hybrid”. Kruisingen van de Franse bij met Italiaanse of Griekse darren worden door Brother Adams aanbevolen. Hybridisatie van ingeteelde stammen kan in de F1 leiden tot luxuriërende, „heterosis” bastaarden, met grote activiteit.

Toetsmethoden

Hoe komt men nu tot een verantwoorde evaluatie van de produktiviteit, de vruchtbaarheid, de zachtaardigheid etc.? Dit moet zodanig geschieden, dat de verschillende factoren die deze eigenschappen bepalen te onderscheiden zijn. Van de koninginnen die destijds in de USA op het bevruchtungsstation van Kelley's Island werden geproduceerd, werden nooit minder dan 25 exemplaren tegelijk van één kruising ter proefneming uitgegeven, en deze moesten in één bijenstand bij elkaar worden gezet. Dit bewijst dat men rekening hield met een grote variabiliteit. En die is ook nodig. Zie maar, hoe de eigenschap „produktiviteit” (in de zin van honingopbrengst) is opgebouwd:

1. **Volkssterkte en -samenstelling** (berustend op fecunditeit, levensduur, voedingstoestand, zwermvlucht, weersfactoren, dracht).
 2. **Haaldrift** (weersfactoren, lichaamsbouw, tonglengte, honingmaag).
 3. **Bijenweide** (drachtbronnen, nectarvloed) afhankelijk van temperatuur en relatieve luchtvochtigheid.
 4. Eigen voedselconsumptie.
 5. Weersfactoren (vooral temperatuur, regen) vóór en tijdens de dracht.
 6. **Dekselkleur**, bouwdrift; handelbaarheid.
- Alleen 1, 2, 4 en 6 berusten op erfelijke eigenschappen, en deze zijn op zichzelf ook reeds variabel.

De „werkbijen” in actie

Wanneer men dan nog met het twee-koninginne-systeem werkt en volken van 12 of 13 etages-hoog onderhoudt is een controledag een zware aangelegenheid, zoals ik zelf met Farrar aan den lijve mocht ondervinden.

Ik citeerde eerder in mijn verhaal Brother Adams en zijn tegenzin tegen het voortkweken van zuivere rassen door de praktische imker. Het samenbrengen van nieuwe combinaties door kruising is de enige goede veredelingsmethode. Alleen op deze wijze worden de potentiële vermogens volledig gerealiseerd. Alleen zo kan men de eigenschappen van alle rassen en lijnen verenigen in bijen met de gewenste economische eigenschappen, die tegelijk de ongewenste trekken niet bezitten. Gewenste lijnen van standaardbijen moeten met behulp van K.I. worden in stand gehouden en op bevruchtungsstations tot de gewenste combinaties worden samengevoegd.

In vergelijkende toetsen moet ook de Nederlandse „zwarte” bij mee worden genomen als referentiepunt om te voorkomen dat men waardevolle zaken zou verwerpen. Brother Adams

zegt: „This race has not found favor”. Maar wie weet, geeft mogelijk wel, onder de speciale omstandigheden van ons Nederlandse klimaat met zijn soms kille en natte zomers, de gehardheid van ons landras de doorslag!

Het bovenstaande betreft bijenteelt door beroepsimkers. Wanneer amateurs wegens zachtheid en handelbaarheid de voorkeur geven aan bepaalde rassen, is er bij de door mij genoemde „standaardbijen” zeker voldoende keus!

Prof. dr. J. de Wilde

Foto's: P. A. M. van Dongen

KIHOMEINI'S ECONOMIE: OLIE EN HONING, DE REST LIGT OP Z'N RUG.

Het enige goede nieuws in het economische vlak komt van de bijenhouders: die oogstten dit jaar (1979) 50 procent meer honing dan het vorige jaar. Kennelijk zijn de bijen de enige wezens in Iran, die het afgelopen jaar hard hebben gewerkt.

Onno Reitsma in Elseviers Magazine,
29 dec. 1979.

U WEET TOCH OOK :

dat het Bijenhuis zijn hoekvertandings-konstruktie toepast voor zowel de SIMPLEX- als de SPAARKASTEN;

dat beide kasttypes uit voorraad leverbaar zijn, zowel in MULTIPLEX W.B.P. als VUREHOUT.

Verkoopadressen

Depot afd. Assen:

J. H. Lubbers, Bosstraat 66, 9401 PV ASSEN, tel. 05920-17162.

Depot H. Troost:

Rollecaterweg 13, Nieuwleusen, telefoon 05296-1580.

Depot G. J. L. ten Cate:

Verzetstraat 60, Vriezenveen, telefoon 05499-3040.

Depot Enschede:

H. H. Schutte, Sportlaan 22, Enschede, tel. 053-318165, afhalen: vrijdags van 18.00 uur t/m 19.00 uur.

Depot Reggedal:

H. J. Haanepen, de Hogenkamp 2, Goor, tel. 05470-5576.

Depot afd. Gorssel e.o.:

G. J. Lensink, Deventerweg 7, Gorssel, tel. 05759-1283.

Depot Achterhoek:

B. Meijerman, Dwarsdijk 6, Halle, tel. 05736-479.

Depot afd. Epe:

Coöp. Novaco (Welkoop), Paasvuurweg 7, Epe, tel. 05780-12317.

Depot West-Betuwe:

J. M. W. v. Aalst, Walgsestr. 31, Varik, tel. 03445-1369, Open zat. 14.00 t/m 16.00 uur en na tel. afspraak.

Depot afd. Bunnik-Houten:

B. Th. Barten, Koningslaan 23, Bunnik, tel. 03405-1742.

Depot Nunspeet:

Th. G. Veenstra, Schaepmanlaan 47, Nunspeet, tel. 03412-4037.

Depot Oirschot:

A. Pel, 't Kasteeltje 3, Oirschot, tel. 04997-2096.

Depot Boerenbond-Neerbosch-Hees:

St. Agnetenweg 63, Nijmegen, tel. 080-777793.

Depot Noord-Holland:

H. S. Homburg, Velserduinweg 165, IJmuiden, dagelijks van 13.00 - 16.00 en na tel. afspraak.

Donderdags gesloten. Tel. 02250-21530.

Depot "Pronmelsluis" afd. Schouwen-Duiveland:

C. L. v. d. Wekken, Provincialeweg 5, 4321 SM Kerkwerpe, tel. 01110-4821

Depot Noord & Zuid Beveland:

C. Smits, Steenweg 23, Schoren, tel. 01102-1427.

Depot Apeldoorn:

Coöp. WELKOOP, Iordenseweg 57, Twello, tel. 05712-1531.

HET MAANDELIJKSE OPFRISSTERTJE

HET ROOSTER

Er wordt wel eens gezegd, dat een rooster (moerrooster) een ideaal hulpmiddel is bij het winnen van honing. Dat geloof zit bij sommige imkers zo diep, dat men de indruk krijgt, dat honing-oogsten zonder rooster niet eens mogelijk zou zijn. We zullen beginnen om die fabel uit de wereld te helpen. Het tegendeel is waar, immers, in de natuur treffen we in een bijenvolk ook geen rooster aan.

Nemen we eens een kijkje bij een grote imker, zoals Karl Pfefferle (Hij ontving in november 1979 de gouden Apimondia-medaille, waardoor zijn boek „Unser Imkern mit dem Magazin“ internationale erkenning verkreeg), dan zien we dat hij zelden gebruik maakt van het rooster. Pfefferle beschrijft het bijenvolk als een bal, die zich in een verticale ruimte, a.h.w. in een ronde pijp op en neer kan bewegen. Wordt voedsel opgenomen, zoals 's winters, dan schuift het volk langzaam naar boven; is er dracht, dan schuift het naar beneden. Bij een lang aanhoudende zware dracht zal het volk steeds verder zakken, terwijl de ruimte er boven geheel wordt ingenomen door honing. Er is dus een voortdurend contact tussen het broednest en de honing erboven. Hij noemt dat het spanningsveld, waaruit o.a. afgelezen kan worden of het volk reserves opbouwt of wel inteert. Het contact tussen de tros en de honinggordel is van essentieel belang; onderbreking ervan heeft een direct negatieve invloed op het broednest en dus op de volksoontwikkeling.

Hier zijn we op een punt aangeland, waar het rooster een averechtse werking kan uitoefenen. Nemen we aan dat de tros zich wegens gebrek aan dracht langzaam naar boven verplaatst en daarbij de grens tussen de broed- en honingkamer zou passeren, dan kunnen we ons voorstellen wat er gebeurt als daar een rooster ligt. De ruimte boven de tros, dus boven het rooster, wordt leeggegeten, terwijl de koningin de ontstane leegte niet kan betrekken om eitjes te leggen. Er ontstaat dus een soort vacuüm. De koningin zal in dat geval haar legbereik niet naar beneden verleggen, m.a.w. het broednest krimpt in. We zien dus, dat de aanwezigheid van een rooster onder die omstandigheden broedbelemmerend gaat werken en dat is wat we als imker niet wensen, zeker niet gedurende een drachtpauze. Juist dan willen we de moeder aan de leg houden.

Het is dan ook een verklaarbare zaak dat grote imkers, die van het ene naar het andere drachtgebied reizen, zelden gebruik maken van moerroosters. Bevindt zich bij het afnemen van honingbroed in de honingkamer (bij hetzelfde formaat raampjes), dan verwisselen zij dat met enkele kantramen uit de broedkamer, die veelal uitsluitend honing bevatten. Ook is deze categorie imkers niet zo bang dat er na het afnemen van de honing nog enige voorraad in het volk achterblijft.

De aanwezigheid van een rooster kan dus negatief werken, ik zeg met nadruk: kan. Gebruiken we het rooster echter onder de juiste omstandigheden, dan zal het evengoed positief kunnen werken. Een voorbeeld daarvan is het gebruik van een rooster tijdens de heidedracht. Hierbij treffen we overigens ook voor- en tegenstanders aan. Vooropgesteld wordt, dat we met sterke volken naar de heide gaan en maatregelen hebben genomen, opdat het volk niet in de gelegenheid komt de eerste oogst in de kantramen op te slaan; we kunnen dan zonder enig bezwaar het rooster plaatsen. Zit het weer even mee, dan zal het volk onmiddellijk, mede wegens ruimtegebrek in de broedkamer, de honing direct boven het broednest, dus boven het rooster, in de honingkamer opslaan. Aldus probeert het volk een natuurlijke honinggordel aan te leggen. Enkele dagen nadien zullen de boven het broednest (rooster) gelegen cellen reeds honing bevatten en dan is het moment aangebroken om het rooster als nodeloos obstakel weg te nemen; de cellen zijn immers voor de leggende koningin niet meer toegankelijk. Een rooster kan dus echt wel een nuttige werking hebben om honing en broed te scheiden. Het gebruik ervan vereist echter wel enig inzicht om te voorkomen dat het als een broedbeperkende hindernis gaat werken.

Verder nog enkele opmerkingen over de soorten roosters. In het algemeen wordt de voorkeur gegeven aan het staafjesrooster. Het platte, dikwijls zinken rooster, wordt nl. sneller dichtgekit. Bovendien heeft het platte rooster aan één zijde een braamkant, waar de bijen niet zo enthousiast over zijn. Bij het plaatsen moet die braamkant altijd naar boven gekeerd liggen, zodat de bijen er met hun volle honingblaas moeiteloos doorheen kunnen. Bij de terugkeer zijn ze onbeladen en bovendien is dat een heilig moeten, zodat de braamkant wel „genomen“ moet worden. Bij

het reinigen van zinken roosters grijpt men nog wel eens naar de benzine- of propaanbrander, waarbij men al ras ontdekt dat het zink onder de eerste vlammen wegvloeit. En daar gaan dan je roosters!

Bij de toepassing van het staafjesrooster is het zinvol te overwegen of we het gaan gebruiken in een raam, waarbij de bijenruimte zich zowel onder als boven het rooster bevindt, of wel het rooster direct op de raampjes plaatsen. Ik preferer het laatste, aangezien daarbij de ruimte tussen broed- en honingkamer, m.a.w. tussen broednest en honinggordel, slechts rond 7 mm bedraagt (bijenruimte minus dikte rooster). Dat is niet zo heel veel, doch voor een scheiding tussen broed en honinggordel meer dan voldoende. Gebruiken we het rooster in een raam, dan zien we dat die ruimte zich verdubbelt en dat is voor het contact tussen het broed en de honinggordel niet aan te bevelen, daar we juist gezien hebben dat die onderbreking zo gering

mogelijk moet zijn. Bovendien heeft het plaatsen van een rooster in een raam het nadeel, dat er, van de buitenzijde bezien, een extra scheidingsnaad ontstaat tussen de broed- en honingkamer, hetgeen risico's van tocht en lekkages bevordert. Licht het rooster goed vlak op de gereinigde bovenzijde van de raampjes, dan vormt het één geheel met die raampjes, zodat er zich ook geen problemen voordoen t.a.v. de bijenruimte; erboven blijft voldoende ruimte vrij, nl. 7 mm, om dichtkitten te voorkomen. Bij de Spaarkast met de bijenruimte boven de raampjes ligt het rooster keurig ingesloten op de raampjes.

Tot slot nog de opmerking, dat het rooster bij de bijen nimmer populair zal zijn, het is en blijft een obstakel. De conclusie luidt dan ook, dat het rooster een noodzakelijk kwaad is, waarvan de doelmatigheid geheel afhankelijk is van het inzicht en de bekwaamheid van de imker.

Jan van de Veluwe.

Boekbespreking

IMKERBLAD „MOER”

Het tijdschrift „MOER” wordt genoemd een gezellig vakblad voor de bijenhouder. Het komt vier keer per jaar uit, waaronder eenmaal met een themanummer.

Admin.: Imkerblad „MOER” p/a C. van Belkom, Nicolaas Piekstr. 14, 5014 HE Tilburg. Tel. 013-43.02.33 ('s avonds).

Prijs: f 12 (+ f 3 porto) per jaar, giro 413.85.86.

Voorgaande afleveringen van dit periodiek in aanmerking nemend kunnen we zeggen, dat het blad is afgestemd op de zgn. bovenlaag van de imkers. De onderwerpen zijn gevarieerd en actueel, de presentatie aansprekend.

Het juist uitgekomen themanummer 2.3, gewijd aan bijenziekten, mag als zeer actueel worden aangemerkt. De inleiding bevat in hoofdzaak een aantal preventieve aspecten t.a.v. de bijenziekten, waarvan het goed is nota te nemen. Elke schrijver heeft zo zijn eigen benadering en daar schuilt dikwijls iets positiefs in, omdat hij er zijn eigen ervaringen in heeft verwerkt. Een tiental bijenziekten passeren de revue, waaronder uiteraard besmettelijke ziekten als de Varroa Jacob-

sonii (Oudemans), waaraan vooral ruime aandacht wordt geschonken. Onder de tien behandelde ziekten zijn er een paar, die in ons land vermoedelijk niet voorkomen of nog niet voorkwamen. Omdat deze dus minder actueel zijn, is het jammer dat niet nader werd ingegaan op „roer” en „meiziekte”, waar menige minder ervaren imker nog wel eens mee te kampen heeft. Misschien is het goed daar bij een herdruk alsnog meer aandacht aan te besteden.

In het nawoord treffen we een alinea aan, die we als samenvatting van het geheel zouden kunnen aanmerken: „Voor de imker is het belangrijk dat hij beseft, dat hij dient te zorgen voor sterke, welvarende volken en besmetting dient te voorkomen door hygiënisch te werken. De zorgvuldige imker ziet dat het nog redelijk goed bijhouden is in Nederland”. En zo zij het! We dachten dat dit nummer m.b.t. de vele in oprichting zijnde „ziektebestrijdingsteams” komt als boter bij de vis. In het bijzonder voor de leden van deze teams achten we het een goed en interessant boekje, waarvan de aanschaf, zeker gezien de kostprijs, het overwegen waard is.

J. J. S.

JAARVERSLAG 1978/79 EN BEGROTING 1980/81

Goed geboerd

In het januarinumnummer (blz. 17-20) heeft U reeds kennis kunnen nemen van de concept-jaarstukken van het afgelopen jaar en de begroting van het komende jaar.

Een blik op de geconsolideerde exploitatierekening toont een positief resultaat van f 21.853. Hierin zijn dus de resultaten samengebundeld van de vereniging, de afdeling handel, de afdeling suiker en de afdeling assurantie.

We kunnen wel zeggen dat we in totaliteit niet slecht geboerd hebben in 1978/79. Een resultaat dat veroorzaakt is door een algemene opleving in de bijenhouderij en dat mogelijk is geworden door een gemotiveerde inzet van allen die in het Bijenhuis werkzaam zijn. Vanaf deze plaats willen wij alle medewerkers daarvoor nog eens hartelijk danken.

Ook als we de onderdelen apart bekijken, dan is overal een voordelig exploitatieresultaat aanwezig. Wij mogen daarbij niet verhehlen, dat toerekening van huisvestingskosten, personeelskosten en rente van kapitaal daarbij een vrij sterke invloed hebben.

De vereniging

Vervolgens schenken we aandacht aan de afzonderlijke onderdelen. Eerst nemen we de vereniging onder de loupe. Dit is immers het orgaan waarin alle leden gelijkelijk bijdragen en ook allen dus belang hebben.

Het gunstige resultaat dat wij voorstellen aan het verenigingsvermogen toe te voegen is grotendeels te danken aan de groei van het aantal leden. Hierdoor is ruim f 18.000 meer aan contributie ontvangen dan was begroot. Ook de advertenties in het Groentje leverden ruim f 3000 meer op dan was beraamd. Op deze stijging was op de algemene vergadering al een voorschot genomen door het besluit om het Groentje uit te breiden, waartoe in de begroting niet was voorzien. De kosten stegen mede hierdoor met ca. f 24.000 boven de begroting.

Ondanks de goed geslaagde nationale imkersdag was deze in financieel opzicht voor de vereniging een tegenvaller.

Door het weer beschikbaar komen van goedkope suiker kon een deel van de assurantielasten via de suiker worden verkregen, wat een flinke meevaller t.o.v. de begroting betekende.

De concept-begroting 1980/81 is gebaseerd op het nu bekende ledenbestand en een quotum

van f 37,—. De advertentieopbrengst is voorzichtig iets beneden de opbrengst van het afgelopen jaar begroot, ondanks een wat actiever werving.

Nieuw is de flinke post rente à f 15.000. Dit is de rente van het liquide vermogen van de vereniging (zie vorderingen op concept-balans), dat wordt uitgeleend aan de afdeling handel en dat de marktrente zal moeten opbrengen.

Aan de kostenzijde is na zorgvuldige waarneming een stijging van de personeelskosten voorzien, omdat er veel hulp wordt geboden door het personeel van de afdeling handel.

Aan een verhoging van de kosten voor het Maandschrift viel niet te ontkomen. Kosten van aanmaak en van verzending spelen hierbij een belangrijke rol. Binnen deze begrotingspost zal met behulp van de nieuwe redakteur en de commissie van redactie worden gestreefd naar een meer moderne presentatie en een nog aantrekkelijker inhoud.

Hogere vergader- en propagandakosten liggen ten grondslag aan activiteiten als onderwijs, koninginneteelt, ziektebestrijding en onderzoek.

De financieringskosten van f 4000 moeten worden gezien als een groei van de voorzieningen van ca. f 80.000 (zie concept-balans) met een afgesproken rente van 5%.

Afdeling suiker

De balans toont het belangrijkste bezit van de vereniging nl. het pand. Ook is te zien dat door deze afdeling aan de afdeling handel ruim f 117.000 is geleend. Afgesproken is dat in de toekomst hiervoor ook de marktrente in rekening zal worden gebracht.

Op de exploitatierekening zien we dat de bruto-winst op suiker dient ter dekking van personeelskosten, huisvesting, inventaris, kantoor en algemene kosten. De beide andere opbrengsten, huur en stalling slaan dus op de exploitatie van het gebouw.

Gestreefd zal worden om in de toekomst een duidelijker scheiding aan te brengen van de twee in karakter zo sterk verschillende elementen van deze rekening.

Afdeling handel

Het streven van de bedrijfsleiding is er op gericht om deze afdeling geheel kostendekkend te laten draaien. Daarbij is nu duidelijk afgesproken dat deze afdeling boekhoudkundig een

volkomen gescheiden eenheid is. Hetgeen dus betekent dat kosten van kapitaal uitgeleend door de vereniging zijn rente moet opbrengen en dat de kosten van het pand inclusief rente en afschrijving voor het aandeel van de afdeling handel zullen worden doorberekend. Hierdoor wordt vermeden dat de vereniging onzichtbaar lasten van de afdeling handel draagt.

Een belangrijke verbetering is de nieuwe opzet van de winkel. Doel is om deze nog efficiënter in te richten. Het beleid richt zich op service en kwaliteit en bij de tijd blijven met nieuwe zaken. Voortdurende zorg vraagt de kwestie van zelf

fabriceren of uitbesteden. Hierbij spelen niet alleen produktiekosten een rol, maar ook kwaliteit en zekerheid van levering.

Het resultaat van deze afdeling is positief. Winst maken is niet het vooropgezette doel van de afdeling handel. Toch houdt een gering exploitatiesaldo in, dat de schaal ook makkelijk naar de andere zijde kan doorslaan. Uiterste waakzaamheid blijft bij deze kleine marges steeds geboden. Het vormen van een zekere reserve is derhalve geen overbodige luxe!

Het D.B.

BOSMIEREN EN BIJEN OP DE HEI

Om de bijenvolken op de hei te beschermen tegen aanvallen van de rode bosmier (zie: Groentje 10/79) moet om de volken kalk worden gestrooid, want de mieren komen daar niet overheen. Deze praktische informatie komt uit de rubriek De Lezer Schrijft uit het Groentje van september 1959. Veel nuttige informatie ligt in de oude jaargangen opgeslagen en dreigt verloren te gaan. Spoedig hoop ik op dit onderwerp terug te komen in de nieuwe rubriek „ANNO”.

J. A. Zoet

ATTENTIE

De inzendtermijn van kopij en advertenties voor het Groentje eindigt op de 10e van elke maand voorafgaande aan de maand van plaatsing.

BIJENSTAND „DE BIJENKORF” sinds 1897. Ruime sortering IMKERSARTIKELLEN en SPECIALITEITEN waaronder een KEURKOLLEKTIE-HONINGSLINGERS.

Ook in HONING zijn wij ruim gesorteerd n.l. ACACIAHONING f 6,50 p. kg, ZOMERHONING f 5,15 p. kg, HEIDEHONING f 12,— p. kg, BOEKWEITHONING f 4,85 p. kg, ROTANVLECHTBAND vanaf f 8,— per bos enz. enz.

Ons magazijn is open van 's morgens 8 tot 's avonds 9 uur van MAANDAG TOT EN MET ZATERDAG (DONDERDAG GESLOTEN). HOEVELAKENSEWEG 144 3784 WK TERSCHUUR (BIJ AMERSFOORT). Tel. 03426-1978 Postrekening nr. 2622.

Vrouw verdrijft de beer als honingrover met pollepel en spinrokken.

Eén van de 22 gesneden houten paneeltjes voor de kastjes ter weerszijden van de Burgemeestersbank in de lambrizing van de noordmuur in de Friedenssaal van het Rathaus te Münster (Westfalen, BRD). In deze na de oorlog in oude luister herstelde zaal werd in 1648 de ook voor ons land zo belangrijke Vrede van Munster gesloten. De deurtjes zijn echter veel ouder, zij stammen uit de jaren 1520/30.

Onderwijs-Voorlichting en Demonstratie

CURSUSSEN

Voor **beginners** opgeven bij:

Afd. Assen: J. H. Lubbers, Bosstraat 66, Assen, tel. 05920-17162.

Afd. Epe: W. Bonger, Korrenbergweg 2, Epe, tel. 05780-88207.

Afd. Gouda: Mevr. Venema, Randenburgseweg 24a, Reeuwijk, tel. 01829-2967.

Afd. Haarlem e.o.: C. E. Jansen, Ruys de Perezlaan 30, 2111 WP Aerdenhout, tel. 023-241846.

Afd. Nijkerk: G. A. Verhagen, Ooievaarshof 39, Nijkerk.

Afd. Oostburg: K. de Bruijne, Pr. Beatrixstr. 22, Schoondijke, tel. 01173-1400.

Afd. Walcheren: A. H. Verboven, Bisschopsstraat 25, Serooskerke, tel. 01189-1499.

Afd. Winschoten: H. Slot, Westerstr. 115, Oude Pekela, tel. 05978-2999.

Afd. Zeist: Mevr. van Dijk, Regentesselaan 13, Zeist.

Voor **gevorderden** opgeven bij:

Afd. Assen: J. H. Lubbers, zie boven.

Afd. Nijkerk: G. A. Verhagen, zie boven.

Voor **korfvechten** opgeven bij:

Afd. Assen: J. H. Lubbers, zie boven.

Op het „moeilijke“ zwarm-
scheppen ging gewoon
zo...

OPLOSSING KERSTPUZZEL

In de cellen van de „spookkorf“ moesten de volgende woorden worden ingevuld: beroker - eiwit - honing - vlieger - wasklier - giftig - nerveus - invliegen - glucose - nectar; A. Bijenhuis Wageningen, B. Oriënteringsvlucht.

Van de meer dan 100 inzenders kwamen er 10 bij loting in aanmerking voor een prijs, t.w. C. F. van Hall (Hilversum), Iz. de Hullu (Nieuwvliet), J. Koops (Meppel), C. & A. Oosterwoud (Drach-

ten), Van Poltelberg Ocimé (St. Niklaas, België), H. Rozema (Veelerveen), Paul Ruiters (Alkmaar), K. van Rij (Rockanje), J. de Vos (Rotterdam) en R. A. Weites (Exloo).

Wij wensen deze winnaars van harte geluk. Zij ontvangen hun prijs in de loop van de maand. Zoals gewoonlijk deed één van de inzenders zijn oplossing vergezeld gaan van een „beeldende“ reactie. Dit keer was dat de heer J. C. Sparreboom uit Meppel, wiens tekening met bijschrift wij hierboven met plezier afdrucken.

OFFICIËLE MEDEDELINGEN

Verkorte notulen van de **HOOFDBESTUURSVERGADERING**, die gehouden werd op zaterdag 15 december 1979 in het Bijenhuis te Wageningen.

Aanwezig: J. J. Speelziek (voorz.), J. A. van Ee, R. H. Geskes, A. H. Hartman, R. v. d. Hul, J. A. Krabbenborg, M. W. v. d. Meulen, B. Meijerman, drs. P. C. Muntjewerf, J. W. M. Janssen, C. Pater Jzn., T. E. A. Rive-von Bönninghausen, T. A. Visch.

Afwezig met bericht: G. J. v. Breukelen, W. M. Campen, R. Th. Koek, Ir. J. J. Pettinga.

Opening: Voorz. heet allen welkom en vraagt vervolgens een ogenblik stilte om de heer Maagendans, die op 18 september j.l. is overleden, te herdenken.

Notulen van de H.B. vergadering, die gehouden werd op 7 juni j.l., O en S (blz. 3) moet veranderd worden in O en E = Organisatie en Efficiency, merkt dhr. Muntjewerf op.

Dhr. Visch informeert wat het proefplan voor de Ambrosiushoeve inhoudt. Voorz. antwoordt dat dit een proefplan zonder vaste gegevens is, door hem opgesteld als voorz. van de St. Ambrosiushoeve. Dhr. Pater zegt dat hijzelf in 1975 een proefplan heeft opgesteld, dat in het H.B. is besproken in aanwezigheid van Ir. Pettinga.

Dhr. Muntjewerf deelt mee dat Ir. Geling geen contact met hem heeft opgenomen over een te houden landelijke enquête betr. de imkerij. Nu is er geen mogelijkheid meer toe. Voorz. betreurt dit. Helaas staan de Zuidelijke Bonden niet positief tegenover een enquête. Misschien kunnen we binnen onze Vereniging een summier enquête houden.

Hierna worden de notulen goedgekeurd.

Ingekomen stukken en mededelingen:

A.P.V.'s: Afschriften van brieven van de gemeente Baarn waar een reeds aangenomen A.P.V. ongedaan werd gemaakt en van de gemeente Driebergen zijn ontvangen. Dhr. Pater geeft een toelichting. Groep Zeeland stelt bij monde van dhr. Fluyt voor, de suikerprijs te verhogen en de contributie te verlagen. Dit lijkt voorz. niet juist. Na enige discussie wordt besloten, dat de commissie H.R. de juridische aspecten van dit voorstel zal onderzoeken. Ook wordt besloten dat de afdelingen i.p.v. 2 cent max. 5 cent per kg mogen berekenen t.b.v. opslag en administratiekosten voor de suiker.

Vakatures ontstaan door het overlijden van dhr. Maagendans:

Het D.B. stelt voor drs. Muntjewerf te benoemen in het *Dagelijks Bestuur*. Schriftelijke stemming vindt plaats. Met meerderheid van stemmen wordt dhr. Muntjewerf gekozen. Ook dhr. Pater is formeel aftredend als D.B.-lid en herkiesbaar. Na schriftelijke stemming wordt ook hij met meerderheid van stemmen herkozen.

Het D.B. stelt voor drs. Muntjewerf voor te dragen als lid van:

- Landbouwschap, afd. Bijenteelt.
- Bedrijfsraad voor de Bijenhouderij in Nederland.
- Stichting Proefbijenstand Ambrosiushoeve.

Het H.B. kan zich hierin volledig vinden.

Dhr. v. d. Meulen is van mening dat in deze commissies behalve D.B.-leden ook H.B.-leden zitting moeten hebben. Alle plaatsvervangers zijn H.B.-leden; ook dhr. Fluyt is als H.B.-lid in de commissies opgenomen, zegt dhr. Pater.

Bestrijdingsmiddelencommissie Landbouwschap.

Het D.B. stelt voor dhr. v. d. Hul voor te dragen; dhr. v. d. Hul stelt zich voorlopig voor een jaar beschikbaar.

Bestrijdingsmiddelencommissie van de afd. Bijenteelt van het LBS:

Dit is een sluimerende commissie, die in noodgeval onmiddellijk bij elkaar wordt geroepen. Dhr. v. d. Hul heeft reeds zitting in deze commissie. Dhr. Hartman zal hiervoor worden voorgedragen.

Commissie voor de Bibliotheek:

Zitting hierin hebben dhh. Maillie en Visch. De bijenbibliotheek is ondergebracht bij de Landbouwhogeschool. Dit functioneert de laatste jaren niet meer. Besloten wordt ook drs. J. Beetsma in de commissie te benoemen. In het verleden heeft deze zich reeds in de bibliotheekwestie verdiept.

Landbouwmanifestatie Flevohof; werkcommissie van de Bedrijfsraad, die indertijd de bijtentoonstelling op de Flevohof hielp inrichten. Dhr. Hartman wordt in deze commissie gekozen.

Adviescommissie TNO:

Dhr. v. d. Meulen wordt in deze commissie benoemd.

Commissie Onderwijs:

De heer Q. Barendse, die tijdens de vorige vergadering werd gekozen als lid van de Commissie Onderwijs heeft inmiddels i.v.m. drukke werkzaamheden bedankt. Besloten wordt mevr. J. M. van Heest-Verloop (lerares bijenteelt en voorz. afd. Westland) in zijn plaats te benoemen.

Drachtplantencommissie opgezet onder auspiciën van het LBS:

In de commissie zullen vertegenwoordigers van Staatsbosbeheer, Heidemij en Ver. van Hoofden van Beplantingen zitting nemen. Formeel zal voorz. voorlopig ook voorz. van deze commissie zijn.

Dhh. v. d. Meulen en Muntjewerf vinden het van wezenlijk belang, dat ook vertegenwoordigers van non-commerciële instanties voor de commissie worden gevraagd, b.v. Bond van Tuin- en Landschapsarchitecten.

Doelstelling van het fonds Wetenschappelijk Onderzoek:

Het fonds werd in het verleden ingesteld door de Bedrijfsraad. Per lid wordt 10 cent jaarlijks voor het fonds gereserveerd. De Zuidelijke Bonden hebben nooit gereserveerd. In het H.B. zijn verschillende meningen over de besteding van dit bedrag. Afgesproken wordt dat er een ad-hoc commissie zal worden gevormd, die dit nader zal uitwerken. Dhh. Visch, van Breukelen en Janssen zullen zitting nemen in deze commissie.

Ziektebestrijding en ziektebestrijdingsteams:

Besloten wordt dat de personen, die zitting hebben in de landelijke commissie ook in de ziektebestrijdingscommissie van de Vereniging zitting zullen nemen. Voorgedragen zullen worden dhh. Speelziek (voorz.), Campen, v. d. Meulen en drs. Beetsma als adviseur. Dhr. Fluyt vraagt zich af of ziektebestrijding zinvol is als er door de Belgen gereisd mag worden naar Nederland. Grenssluiting met België is alleen mogelijk als er in België ziektes worden geconstateerd, zegt voorz.

Ir. Pettinga wil starten met een intensieve bemonstering van volken op de reisgebieden. Voorz. weet dat het mogelijk is aan de hand van de Veewet

- a. bepaalde gebieden af te sluiten;
- b. imkers te verplichten een „Unterlage" aan te brengen.

In de groepsvergadering kwam bij de meeste groepen naar voren, dat men liever over meer ZBT's (ziektebestrijdingsteams) beschikt dan het toegewezen aantal. De Achterhoek staat zelfs op 2 teams i.p.v. 1, zegt dhr. Meijerman. Dhr. Pater attendeert erop dat de Flevopolders met hun eigen problematiek over een eigen team moeten kunnen beschikken. Voorz. ziet veel mogelijkheden voor het opzetten van schaduwteams naast de officiële teams.

Instructiedag ZBT's:

Slechts drie personen per officieel team kunnen worden opgegeven voor de instructiedag i.v.m. de ruimte, zegt voorz. Eventuele schaduwteams dienen geïnstrueerd te worden door de officiële teams. Besloten wordt indien het mogelijk en wenselijk is, ook elders instructiedagen te organiseren.

Jaarstukken:

Uitvoerig wordt over de stukken gediscussieerd. Voorz. merkt op dat de jaarstukken een positief resultaat te zien geven. Onze liquiditeit is echter gering. Dhr. Muntjewerf adviseert Handel en Vereniging boekhoudkundig streng te scheiden. Dhr. v. d. Velden merkt op dat afd. Handel en afd. Vereniging niet van elkaar te scheiden zijn; ze zijn in sterke mate afhankelijk van elkaar.

Naar aanleiding van het voordelig saldo van de Commissie Koninginneteelt pleit dhr. Visch ervoor dit bedrag in de commissie te houden. Daar dit een precedent zou scheppen voor andere commissies (voordelig saldo houden, bij nadelig saldo aankloppen bij de Ver.) wordt hiertoe niet besloten.

Afgesproken wordt dat volgend jaar een duidelijke af scheiding gemaakt zal worden tussen de jaarcijfers van de Vereniging en afd. Handel. Op verzoek van dhr. Visch wordt besloten in mei een aparte H.B.-vergadering te beleggen over het overzichtelijk opstellen van de jaarstukken en het overzichtelijk onderbrengen van de verschillende posten.

Dhr. Muntjewerf zou graag zien dat het voorlopig saldo zou worden omgezet in meer service naar de leden.

Afd. Suiker geeft een voordelig saldo te zien. Het D.B. stelt voor de teveel betaalde suikergelden terug te geven aan de afdelingen. Dit voorstel wordt aangenomen met 8 stemmen voor en 4 tegen.

Quotum 1981: Het D.B. stelt voor het quotum met f 0,50 te verhogen tot f 36,— in 1981. Dhr. Fluyt is van mening dat nu het resultaat gunstig is, we geen quotumverhoging moeten toepassen. Nadeel van geen of geringe verhoging is dat in het daaropvolgende jaar misschien dan weer een forse verhoging nodig zal zijn. In dit licht wordt besloten de A.V. voor te stellen het quotum te verhogen met f 1,50 tot f 37,—. Tegen stemmen dhr. v. Ee, Fluyt, Pater en Visch, een verhoging van f 0,50 vinden zij voldoende.

De Pensioenregeling:

De werknemers zijn inmiddels collectief in een pensioenfonds ondergebracht.

Een proces tegen de Ned. Staat om te komen tot een verlaging van de BTW op suiker van 18% tot 4%. Het H.B. is van mening dat het bij een te voeren proces niet zeker is of het resultaat gunstig zal uitvallen.

Wel zeker is dat de kosten die ermee gemoeid zullen zijn hoog zijn. Dhr. Fluyt raadt aan dhr. van Rossum te benaderen en hem te verzoeken over deze kwestie vragen te stellen in de Kamer.

Dhr. Muntjewerf weet dat bijen worden gerekend onder huisdieren en niet onder vee, daarom kan bijenvoeding niet onder dezelfde noemer vallen als veevoeder, dus onder het BTW-tarief van 4%. Spr. houdt een pleidooi voor witte suiker; de kosten van denatureren worden dan bespaard. Via het Landbouwschap moeten wij dit nogmaals aankaarten bij de Minister. Hier sluiten de overige H.B.-leden zich bij aan.

Verslag van de ad-hoc commissie H.R.:

Dhr. v. d. Meulen geeft een toelichting op de stand van zaken. Het ontwerp-H.R. zal in februari naar de afdelingen worden gezonden.

Verslag van de vergadering van de Redactiecommissie:

Dhr. Maillie heeft toegezegd voorlopig voor één jaar het redacteurschap op zich te nemen.

Voorz. merkt op dat de redakteur ontkoppeld is aan de redactiecommissie. In de commissie, die dient ter ondersteuning van de redakteur, hebben zitting mevr. Rive en dhr. Zoet. Mevr. Rive is tevens plv. redakteur. De redakteur is persoonlijk verantwoordelijk schuldig aan het H.B. Het D.B. houdt toezicht op de inhoud en het regelmatig verschijnen van het blad.

Dhr. Pater pleit ervoor één of meer DB- en/of HB-leden in de redactiecommissie op te nemen, evenals in het verleden. Spr. heeft zijn zienswijze op papier gezet.

Voorz. vindt dat alleen het D.B. toezicht dient te houden. Mevr. Rive pleit ervoor dhr. Pater in de redactiecommissie op te nemen vanwege zijn deskundigheid met de redactie en zijn jarenlange verenigingservaring. Dhr. Fluyt deelt deze mening. Tenslotte besluit het H.B. echter de zienswijze van de voorz. in deze kwestie te volgen.

Cursus Honingkeurmeester:

Dhr. Pater geeft een kort overzicht van het verloop.

Verslag van het Symposium Koninginneteelt:

Voorz. doet kort verslag.

Nationale Imkersdag te Goes:

Het financiële tekort van deze dag bedraagt ± f 2.000,—. Dit is o.a. een gevolg van de bijna voltallige bestuurswisseling, die enige maanden voor de Imkersdag in de afdeling plaatsvond. Gezien de grote inzet van de afdeling om de dag tot een succes te maken meent het H.B. dat dit tekort door de Vereniging dient te worden aangezuiverd.

Moties van afd. Noord- en Zuid Beveland en prae-advies van het D.B.:

Het H.B. kan zich vinden in het prae-advies van het D.B. zoals dit werd opgenomen in het Groentje van december.

Verslag van de vergadering van de ad-hoc commissie Normalisatie Spaarkast:

De bijenruimte boven i.p.v. onder is een mondiaal gegeven, zegt dhr. Krabbenborg in zijn verslag van de vergadering. Afgesproken is met de RBC, dat er één tekening voor de spaarkast gehanteerd zal worden. Echter door in de oorruiimte een latje van zes mm te bevestigen is de spaarkast met bovenruimte gelijk aan de spaarkast van de RBC met ruimte onder de ramen.

Aanleg van een grotere parkeerruimte voor het Bijenhuis:

De kosten van de aanleg komen op f 600,— per parkeerplaats (1 auto) en op f 9.000,— voor het totaal. Omdat de noodzaak van een grotere parkeerruimte ieder duidelijk is gaat het H.B. akkoord met de aan-

leg, met uitzondering van dhr. v. d. Hul, die het jammer vindt dat er weer rekening moet worden gehouden met „het blik”.

De volgende vergadering wordt vastgesteld op zaterdag 15 maart 1980.

Tot slot meldt voorz. dat de Duitse Varroa-film waarschijnlijk zal worden aangekocht door het Ministerie van L. en V.

Hierna wordt de vergadering gesloten.

BESLUITENLIJSTJE:

1. Afdelingen mogen voortaan max. 5 cent per kg extra aan hun leden in rekening brengen t.b.v. opslag- en administratiekosten.
2. Drs. P. C. Muntjewerf benoemd in D.B., Landbouwschap afd. Bijenteelt, Stichting Bedrijfsraad en Stichting Proefbijenstand Ambrosiushoeve.
3. Dhr. R. v. d. Hul benoemd in Landbouwschap Bestrijdingsmiddelencommissie.
4. Dhr. A. H. Hartman benoemd in Landbouwschap Bestrijdingsmiddelencommissie van de afdeling Bijenteelt.
5. Drs. J. Beetsma benoemd in Commissie Bibliotheek.
6. Dhr. M. W. v. d. Meulen benoemd in Adviescommissie TNO.
7. Mevrouw J. M. van Heest-Verloop benoemd in Commissie Onderwijs.
8. Ad-hoc commissie Fonds Wetenschappelijk Onderzoek opgericht, waarin zitting hebben dhr. Visch (voorz.), van Breukelen en Janssen.
9. Ziektebestrijdingscommissie van de Vereniging: dhr. Speelziek (voorz.), Campen, v. d. Meulen en Beetsma (adviseur). Deze personen zullen ook zitting nemen in de landelijke Ziektebestrijdingscommissie.
10. In mei zal een extra H.B.-vergadering worden belegd i.v.m. het overzichtelijk opstellen van de jaarstukken.
11. De teveel betaalde suikerpelden (2 ct per kg) zullen worden terugbetaald aan de afdelingen.

DE AFDELINGEN EN HET NIEUWE VERENIGINGSRECHT

In de laatste Algemene Vergadering, maar ook bij andere gelegenheden werd het Hoofdbestuur „bestookt” met vragen van verontruste afdelingsbestuurders over de gevolgen voor de afdelingen van het nieuwe verenigingsrecht.

Aan de commissie, die zich moest buigen over de herziening van statuten en huishoudelijk reglement is gevraagd haar mening over deze zaak te geven.

In de laatste Hoofdbestuursvergadering is hierover gediscussieerd en is besloten de bevindingen van die commissie als suggestie voor de verschillende afdelingsbesturen te publiceren.

Naar de mening van de commissie zal in „gewone” gevallen geen behoefte bestaan aan een „aparte” rechtspersoonlijkheid voor afdelingen, aangezien (uiteeraard) de vereniging rechtspersoonlijkheid heeft. Een enkele maal wordt van de zijde van anderen (b.v. gemeentebesturen) gevraagd naar rechtspersoonlijkheid, b.v. bij het huren van grond. Ook wordt deze vraag wel gesteld door afdelingsbestuurders, die toch wel enigszins huiverig worden voor (financiële) verantwoordelijkheden, die uit het stichten van bijenparken of anderszins op hun persoon komen te drukken. De commissie heeft allereerst onderzocht of het mogelijk is om afdelingsstatuten te maken en op grond daarvan rechtspersoonlijkheid aan te vragen. Zij is tot de conclusie gekomen dat dit wel mogelijk is maar toch

ook nadelen heeft. In de statuten van de vereniging zou moeten worden omschreven aan welke eisen de afdelingsstatuten precies moeten voldoen. Dit te realiseren kost een lange tijd van voorbereiding. Bovendien zouden we krijgen dat de constructie erg „gekunsteld” aan-doet en dat er in onze vereniging twee soorten afdelingen zouden ontstaan, terwijl het bovendien een „zwaar” middel is voor een veelal beperkt doel. Een andere mogelijkheid die de commissie heeft onderzocht is het oprichten van een aparte stichting, die naast de afdeling staat. Deze methode is veel eenvoudiger en gemakkelijker te realiseren en wordt ook elders en voor andere doeleinden toegepast. De oprichter van de stichting kan zijn het afdelingsbestuur, op grond van een besluit van de ledenvergadering. Het bestuur kan worden verbonden met het afdelingsbestuur, waardoor de afdelingsvergadering invloed heeft op het bestuur van de stichting. Zelfs kunnen de bevoegdheden van het stichtingsbestuur worden gebonden aan goedkeuringen van de ledenvergadering.

Een model van de stichtingsakte is aanwezig op het Bijenhuis. Afdelingsbesturen, die geïnteresseerd zijn, kunnen deze aldaar verkrijgen. De leden van de commissie zijn te allen tijde bereid om afdelingsbesturen te helpen met informatie, e.d.

Ad hoc-commissie
ter herziening van het
Huishoudelijk Reglement

SUIKER

Afdelingen en Verspreide Leden krijgen 2 cent per kg voor de door hen in 1979 afgenomen, vooraf bestelde, betaalde en afgenomen suiker terug. Het Hoofdbestuur nam dit besluit n.a.v. het voordelig resultaat dat de afdeling Suiker over het vorige jaar te zien gaf (Suiker is immers altijd een serviceartikel van onze Vereniging geweest!). Het voordelig saldo werd veroorzaakt door het soepele verloop van het vervoer van de suiker en door het geringe aantal gescheurde zakken; er waren slechts twee klachten.

Onze Algemeen Voorzitter bezocht de vergadering van de COPA te Brussel, d.d. 8 januari j.l. Het belangrijkste onderwerp van de bijeenkomst was de suiker voor dit jaar.

Agendapunt 1: Distribution of non-denatured sugar. Aan de mogelijkheid van distributie van ongedenatureerde suiker werd een lange discussie gewijd. In vergelijking met ijzeroxyde, knoflook, zand, e.d. schijnt Octosan het meest praktische en minst schadelijke denatureringsmiddel te zijn. Het ging dus om een keuze tussen „octosan-suiker” of „schone-suiker”. Voor beide waren er voorstanders. Frankrijk en Duitsland prefereerden octosan-suiker; het belangrijkste motief hiertoe was het probleem om schone suiker in de juiste hoeveelheden aan alle (ook niet georganiseerde imkers) te distribueren. Dat zou een omvangrijk

administratief en controleapparaat vergen, dat wel eens meer zou kunnen gaan kosten dan de denatureringsmaatregelen.

Bij de distributie van gedensureerde suiker neemt de imker doorgaans niet meer dan hij nodig heeft, bij schone suiker zal hij ongetwijfeld overvragen. Alleen Luxemburg beschikt over de exacte gegevens omtrent het aantal wintervolken, zodat distributie van schone suiker aldaar geen enkel probleem oplevert. Besloten werd een commissie in te stellen, die vanuit de EEG zal onderzoeken of er een voor alle partners sluitend systeem te vinden is om schone suiker te verstrekken en te distribueren.

Dhr. Melzer (GE) wees er nog op, dat bij de distributie van schone suiker, bijv. d.m.v. een bonnensysteem, er van EEG-zijde een bedrag voor dat doel gevoteerd moet worden. Bij de jaarlijkse begrotingstekorten kan dan echter wel eens het risico ontstaan, dat zo'n post geschrapt zou worden; bij het continueren van het huidige systeem is dat risico in veel mindere mate aanwezig.

De te volgen procedure voor 1980 zal gelijk zijn aan die van 1979. Daar de EEG-begroting werd afgewezen is vertraging niet uitgesloten.

T.R.

DE CONTROLE OP DE GEWONE MIJTZIEKTE (Stand 7 december 1979)

In de eerste plaats werden in de maand oktober nog een groot aantal monsters genomen van alle bijenvolken, aanwezig in een grote gordel rondom het besmette gebied in de provincie Groningen. Deze monsters zijn intussen onderzocht; hierbij zijn geen nieuwe besmettingen aangetoond. De betreffende imkers hebben intussen bericht gehad over de uitslag. In bovengenoemde gordel liggen grote delen van de gemeenten Haren, Slochteren, Oosterbroek, Muntendam, Veendam, Vries en Eelde.

In de tweede plaats werden ruim 300 monsters onderzocht van bijenvolken in Zuid-Limburg, afkomstig uit en naast de reeds langer bestaande gebieden met een vervoersverbod. Hier werden evenmin nieuwe besmettingshaarden gevonden. Dankzij het gunstige weer konden eigen medewerkers en vrijwillige monsternemers een groot aantal volken elders in Limburg, in Brabant en in O. Zeeuws-Vlaanderen bemonsteren. Het totale aantal monsters dat dit najaar is genomen is hiermee op 2800 gekomen. Daarvan zijn er inmiddels rond 1000 onderzocht.

Ir. J. J. Pettinga,
Rijksbijenteeltconsulent,
Hilvarenbeek.

ONS HUISHOUDELIJK REGLEMENT

In het novembernummer bent u al ingelicht over de werkzaamheden van de Commissie, die de herziening van statuten en huishoudelijk reglement moet voorbereiden. De Commissie wil graag de mening over een aantal onderwerpen horen van afdelingsbesturen, maar ook van individuele leden.

De volledige tekst van de vragen en suggesties is inmiddels bij alle afdelingssecretarissen binnengekomen, zodat u deze ter inzage kunt krijgen. Bovendien kunt u ook een exemplaar aanvragen bij het Bijenhuis.

Het gaat om de volgende punten:

- Doel en middelen van onze vereniging:**
De Commissie meent dat de huidige omschrijvingen in grote lijnen ook nu nog gelden.
- Verenigingsjaar:**
Het voorstel is: boekjaar afsluiten op 30 september en de Algemene Vergadering houden vóór 1 april.
- Indeling van de vereniging:**
Volgens de Commissie moet het principe zijn: één vereniging met leden, die dus lid zijn van die vereniging. Er dient vermeld te worden dat slechts zij lid van een afdeling kunnen zijn, die lid zijn van de vereniging en wonen binnen het gebied dat door de afdeling wordt bestreken. Correspondentschappen zouden als eenheid moeten vervallen. De bepalingen over groepen waarin de H.B.-leden worden gekozen moeten verder worden uitgebreid. Het begrip „kringen” kan uit de reglementen worden verwijderd, omdat deze geen bestuurlijke functie hebben.
- Lidmaatschap:**
De formele bepalingen over toelating, schorsing en beëindiging van het lidmaatschap moeten worden opgenomen. Dit zou alleen door het D.B. kunnen worden geregeld, met beroep op het Hoofdbestuur.
- Bestuur:**
Het voorstel is, na overleg in het huidige Hoofdbestuur, als volgt:
 - voorzitter wordt gekozen door Algemene Vergadering;
 - dagelijks bestuur wordt gekozen door en uit het hoofdbestuur;
 - hoofdbestuursleden worden groepsgewijs verkozen.Het aantal D.B.-leden zou kunnen worden uitgebreid. De samenstelling van commissies (in te stellen door het H.B.) zou kunnen zijn: 1 D.B.-lid, 2 H.B.-leden en 2 of meer andere leden.
- Afdeling Handel:**
De Commissie stelt voor, dat nog nader moet worden onderzocht hoe de afdeling Handel een meer „commerciële vorm” zou kunnen krijgen. Er dient vermeld te worden, dat deze afdeling een van de vereniging gescheiden begroting moet hebben.
- Algemene Vergadering:**
Met betrekking tot de meer principiële punten komt alleen naar voren het stemrecht op de vergaderingen. Er zijn twee uitersten: enerzijds het systeem, één lid, één stem; anderzijds de eenheid „afdeling”. Om een werkbaar geheel te krijgen zou gekozen kunnen worden voor bijv. 1 stem per 50 leden.

Zoals u ziet, zijn er vele punten waarover gesproken of geschreven kan worden. Doet u dat met elkaar en laat het ons weten.

Als er naar uw mening punten vergeten zijn, schrijf het ons: De „Commissie herziening Huishoudelijk Reglement” is te bereiken via het Bijenhuis.

U weet het reeds uit het novembernummer: alle vragen (er zijn er al een aantal) met de antwoorden liggen ter inzage en worden gepubliceerd. Eén vraag ten slotte: wilt u uw vragen en opmerkingen zo mogelijk vóór 1 maart a.s. naar voren brengen?

De Commissie

DE BIENZEGEN VAN LORSCH

Vanaf een idyllisch pleintje met hobbelkeitjes loopt een smal tuinpad naar de ingang van de monumentale Dom in Ratzeburg. Halverwege is links tegen de muur een bijenstalletje gebouwd, afgedekt met middeleeuwse pannen, de zgn. monniken en nonnen. Er is slechts plaats voor één korf, maar dat is ook de bedoeling. Het inschrift van de draagbalk „Deus in minimis maximus” (God is in de kleinste dingen het grootst) is voldoende om de voorbijganger er duidelijk aan te herinneren, dat de mens wel in staat is grote kerken te bouwen, maar dat het geheim van de schepping ligt in het bouwsel van kleine dieren. Bovendien is de bijenkorf een oud symbool van harmonie en vrede. Het eenzame, maar altijd druk bezige volkje geeft nog een derde reden tot bezinning door de links ervan bevestigde BIENZEGEN.

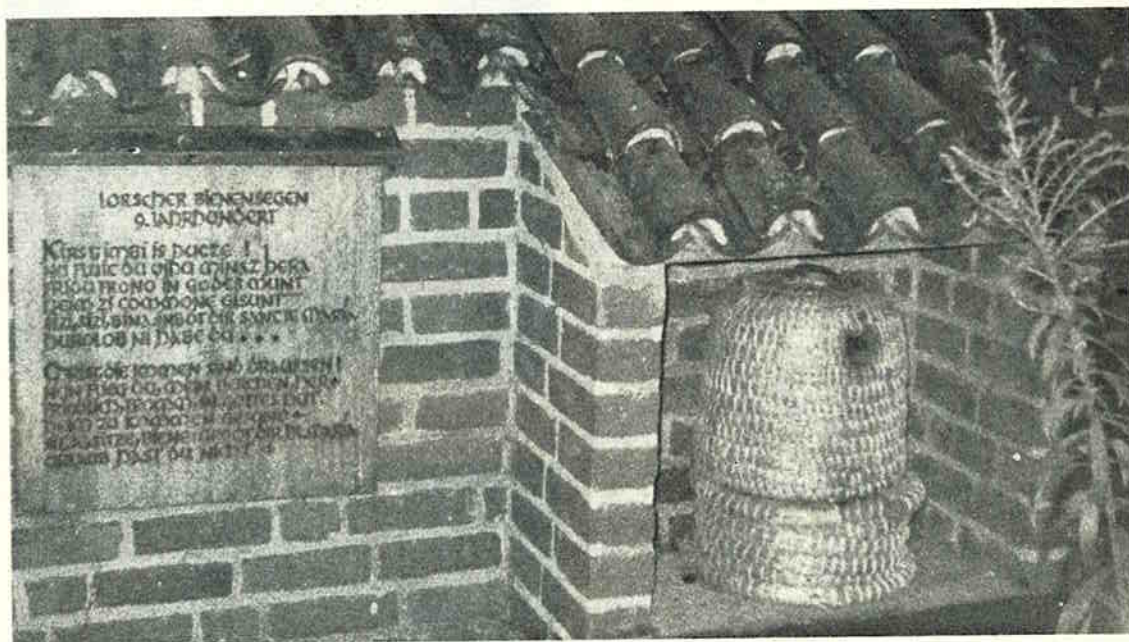
Er zijn gelukkig nog een vrij groot aantal van

zijde uit een nageschreven werk van de kerkvader Augustinus, dat zich thans bevindt in de bibliotheek van het Vaticaan (Codex Palatinus 220).

De weergave vertoont in diverse bronnen onderlinge afwijkingen. Naar de oud- en nieuwhoogduitse treft u hieronder een zo goed mogelijke vertaling in het Nederlands. In Ratzeburg liet men de laatste vijf regels overigens weg.

Christus! De bijen zijn buiten (bij huis)!
Nu vlieg (jij) toch, mijn kleinvee,
Hierheen, vredig en gedwee, onder Gods hoede
In gezondheid naar huis komend.
Ga zitten, ga zitten, bijen,
Zoals de heilige Maria je gebod.
Je hebt geen toestemming
Het bos in te vluchten.
Je zult (me) niet ontsnappen,
Noch (laat ik) je me ontrukken.
Zit liever stil, en doe
Naar Gods wil.

Foto: 26 juli 1977

deze gebedspreuken bewaard gebleven (We komen daar t.z.t. zeker nog eens op terug). In Ratzeburg heeft men gekozen voor één van de oudste op dit gebied, de meer dan duizend jaar oude bede uit de voormalige abdij van Lorsch bij Mannheim. Uit de 9e eeuw zijn nog enkele bijenzegens bekend, zoals die van de kloosters St. Pieter bij Salzburg en St. Gallen in Zwitserland. Ze staan echter alle in het Latijn, terwijl deze voor het eerst in de volkstaal (oudhoogduits) werd gesteld. De spreuk is destijds door een monnik gekrabbeld in de marge van een blad-

Hoewel de bijenzegens in het algemeen veel overeenkomst vertonen met de banspreuken en andere imkerrijmen (zie: Groentje nov. 1975, p. 185; febr. 1976, p. 36), komen er naast afhankelijkheid en verbondenheid tevens een grote eerbied en genegenheid in tot uitdrukking.

Niet alleen in de zwermtijd, maar juist nu, bij het begin van een nieuw bijenjaar, is het ook voor de moderne imker de moeite waard even stil te staan bij de mentaliteit en benaderingswijze van zijn middeleeuwse voorgangers. Chris Maillie

ENDOSCOPISCH WINTERBROEDONDERZOEK (II)

In dit tweede artikel iets over de toestand waarin het volk begin februari '79 zich, zittend op de raten 3, 4, 5 en 6, bevond. Het kleine broednestje op de raten 4 en 5 had een diameter van ca. 4 cm. Zoals de tekening in het vorige artikel al liet zien, was het opvallend dat het broed niet aan beide kanten van één raat, maar op twee raten direkt tegenoverelkaar zat. De moer stapt dus van de ene raat over op de andere om eitjes te leggen, maar loopt bij deze lage temperaturen niet om de raat heen om de andere kant te beleggen. Dit gebeurt pas als er sprake is van een snelle uitbreiding van het nest indien de weersgesteldheid dat toelaat. (In 1977 heb ik op 6 maart twee volken geopend om de raten te fotograferen. Teruggerekend uit de ontwikkelingstoestand was de snelle nestuitbreiding op 26 februari begonnen.)

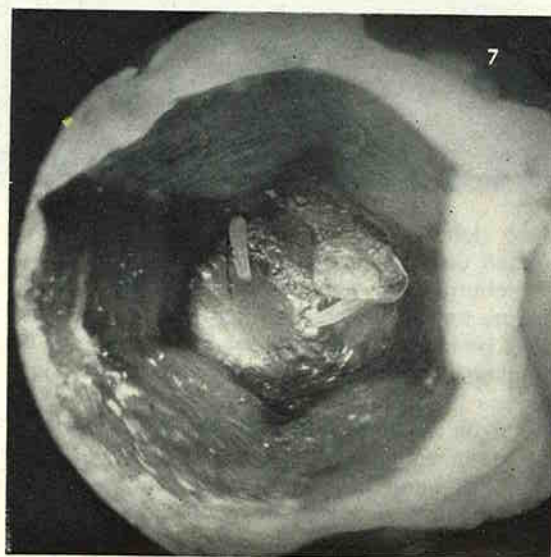
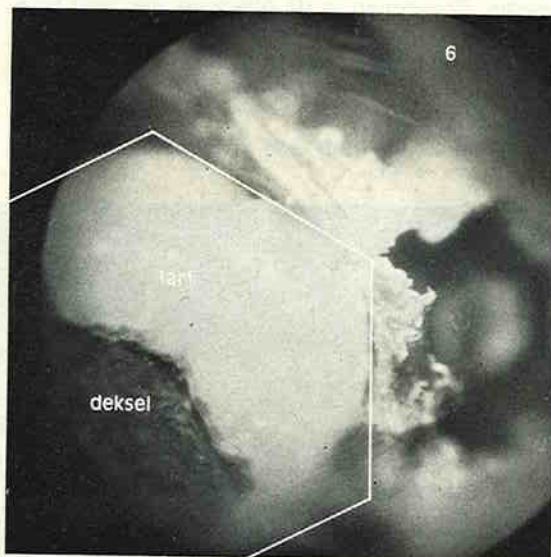
Tot 20 februari '79, toen de dooi intrad, bleef de vochtigheid in de kast 60%. Daarna liep deze snel op naar 85%. Tot die datum bleef het nest klein, ca. 50 bebroede cellen per broedschijf.

Volgens zomerse normen zou hiervan 1/7 deel eitjes, 2/7 deel larven en 4/7 deel gesloten broed moeten zijn. Deze verhouding was volkomen zoek. In elke schijf broed zaten nooit meer dan 5 gesloten cellen, iets meer larven in verschillende stadia en zeer veel, ca. 60%, cellen met eitjes. Gedurende de observatieperiode veranderde dit niet. Mede omdat in bepaalde cellen steeds eitjes aanwezig waren, maar soms van dag tot dag in een andere stand op de celbodem stonden, meen ik te mogen concluderen dat er dagelijks eitjes opgeruimd worden en de moer derhalve ook dagelijks enige eitjes legt.

In de periode dat de larfjes klein waren lag er een witte gelei-achtige substantie op de celbodem. Direkt na het uitkomen van het ei en als de larf een stuk groter was, was dit niet het geval. Cellen met eitjes werden door de bijen nauwelijks aangekeken, maar larven werden vaak bezocht. Dit voeden, als de bijen met de kop in de cellen zitten, is natuurlijk niet te zien.

Wel zag ik ze voedsel aan elkaar doorgeven. Ondanks urenlange, vooral nachtelijke observaties

heb ik geen kokon zien spinnen. Ze bouwden de celdeksel niet, zoals ik verwacht had, vanuit de celrand spiraalsgewijs naar het midden, maar van de ene kant naar de andere. Op een bepaald moment is de cel dus voor de helft dicht en zie je de gestrekte larf (6) er, overigens onbeweeglijk, bijna uitpuilen. Op foto 7 ziet u behalve twee eitjes ook een wasschub in de cel. Die

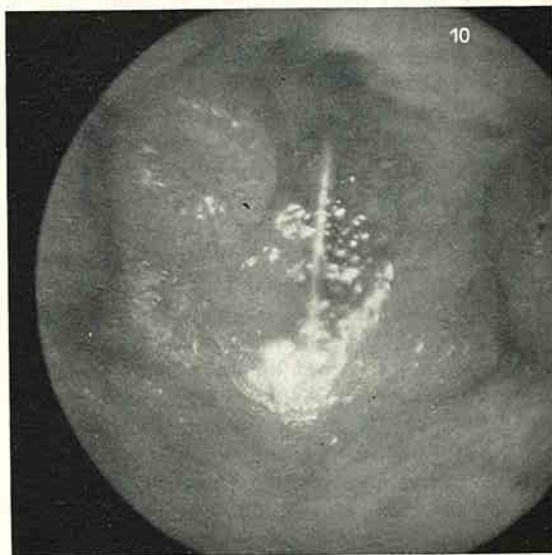
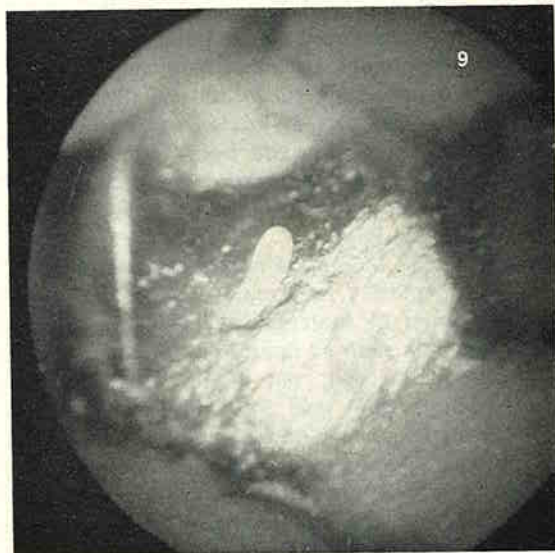
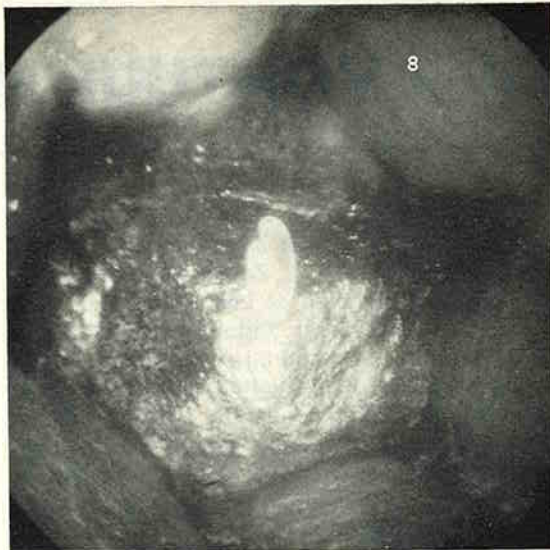
schub moet dus in deze koude periode geproduceerd zijn! Aan de stand van de eitjes zou men zeggen dat ze niet gelijktijdig zijn gelegd. De moeder moet in een andere stand het tweede eitje hebben gelegd. De beide eitjes op foto 8 zijn waarschijnlijk wel gelijktijdig gelegd. Dat de bijen in het zeer kleine nest niet zo kieskeurig zijn als in de zomer blijkt wel uit de foto's 9 en 10. In cellen met versterkingsdraad vinden we zowel eitjes als larven.

Ondanks de lage temperatuur van -6°C en de flinke ventilatiegaten zaten de bijen niet stijf en versuft tegen elkaar aangedrukt, maar bewogen ze ook aan de buitenkant van de tros meer dan ik had verwacht. Kennelijk kunnen ze voor korte tijd het trosverband even verlaten. Deze tros kan overigens gezien worden als een bal met een holletje in het midden ter plaatse van het nest. In deze holte met de hoogste temperatuur bleek volop actie te zijn!

In broedbak en honingkamer hadden de raten 2 t/m 9 bijna vol voedsel gezeten. De schijf bijen tussen de raten 4 en 5 hadden de cellen tot bovenaan toe over een flinke breedte leeggehaald. Het voer aan de andere kant van de raten was veel minder aangesproken. Ook dit is achteraf eenvoudig te verklaren, omdat dit het enige voer is waar ze bij konden komen zonder rondom de raat te hoeven lopen. De niet bebroede kant van de raten 4 en 5 waren leeg in de broedbak, maar vol in de honingkamer. Wel waren alle lege cellen schoon en gepoetst!

Wellicht door de grootte van de ventilatieopeningen in dekplank en bodem bleek er geen spoor van schimmel of vocht in de kast aanwezig te zijn. Bij het wisselen van de kastbodems, begin april, lagen er alleen wasmul en een aantal bijen op de bodem. Het volk heeft zich normaal ontwikkeld en geen enkele schade ondervonden van deze wijze van onderzoek. Wel is tijdens de observaties gebleken dat de konstruktie van mijn kastbodem niet goed was. De afstand van de bodem tot de onderlatten van de ramen was te groot. Bijen die van de raat waren afgevallen konden daardoor niet meer omhoog klimmen, ondanks de twee laddertjes van propolis die er waren. Om die reden liggen er deze winter wat takjes op mijn bodemplanken. De endoscoop is natuurlijk ook gedurende de zomermaanden te gebruiken om alles van wel zéér nabij te kunnen zien. Mocht iemand al onderzoek op deze wijze hebben gedaan of van plan zijn dit in de toekomst te gaan doen, dan zou ik graag iets van de resultaten horen. De prijs van een endoscoop plus lichtgenerator is vanaf f 2000,—.

J. C. R. v. d. Bergh, Haarlem

OP AVONTUUR MET 'LANGSTROTH'

„Ir. Mommers zocht en vond een voorbeeld. In Amerika werkt men met enkelw. kasten (. . .)” zie Van Gool, pag. 171. Zo kregen we, o.a. via hem, enige kennis van de Langstrothkast.

Door het steeds weer opduiken van de naam „Langstroth”, eens gedragen door een Amerikaans predikant in de vorige eeuw, die onder meer de bijenruimte ontdekte en een volledig houten raampje ontwierp, werden wij, collega-imker Wijnbelt en schrijver dezes, zeer geïnteresseerd in wat deze man ons op bijenhoudersgebied heeft nagelaten.

Voor al na het lezen van het (Duitse) boekje van de heer Schehle (verkrijgbaar bij het Bijenhuis) besloten we „op avontuur” te gaan. Eerst brachten we een bezoek bij imker Koeman te Schel linkhout, al een oude rot in het vak. Daar hoorden we van de „zwarte” kasten van een andere Langstrothkastenimker, de heer Muntjewerf, in de Beemster. Ook daar waren we van harte welkom en kregen van alles te zien op het gebied van genoemde kast.

Jammer dat ir. Mommers niet alles overnam van wat hij in Amerika zag, zoals de kast- en raamgrootte, want de laatste is werkelijk héél aantrekkelijk! Elk raam is daar 9 cm langer dan ons standaardraam, dwz. dat in één B.K. 430 cm raat(m)lengte gaat ipv. 340 cm! De hoogte is gelijk. Onze overschakeling was niet meer tegen te houden. Vooral omdat mijn (schr.) kasten aan vervanging toe waren (die van Wijnbelt zijn nog gaaf) was dit dus hét moment. Er kwam een kast van Schehle uit Duitsland (viel erg duur uit door vrachtkosten en invoerrechten) die als model diende en bestond uit omkeerbodem, 2 broedbakken, 20 ramen, dekplank en deksel, alles „gezwaluwstaart”.

Wijnbelt maakte een werktekening, want de „Schehle-kast” bezat o.a. geen opklapbare vliegplank. Voor het reizen vonden we deze noodzakelijk als afsluiting. Door die verandering is de bodem dus aan één kant bruikbaar geworden. Verder wilden we de bovenontluchting perfectioneren. Het condensvocht, opgenomen door de zachtboardplaat als dekplank, moest goed weg kunnen stromen. Vandaar dat we, volgens Engels systeem, in het deksel aan de voor- en achterzijde een inkeping lieten aanbrengen, waarover juist de zinken omslagrand heen valt om inwatering te voorkomen. Deze opening kostte in november menige wespenmoer het leven. Zij meenden de winter daar heerlijk droog te zitten Of die deksels ook goed zijn!!

Toen was de zaak compleet. Het „Duitse” reisraam namen we niet over. Het onze voldoet goed en heeft tevens de functie van separatievliegplank. Alleen een strook van 6 cm hout was nodig om de kastlengte te bereiken.

Voor het Bijenhuis waren we, zo tegen maart, klanten die teveel haast hadden. Zo tegen de top van het seizoen kwamen we inderdaad erg ongelegen en dan nog wel met een afwijkende maat! Waar vonden we een timmerman die op korte termijn kon helpen en bovendien „zwaluwstaarten”, zoals in het Bijenhuis, want stevig moest de kast wel worden. De tenslotte gevonden timmerwinkel deed ons een goed idee aan de hand. „We verdelen de plankuiteinden in drieën en zagen die dan om en om uit: veel sterker en minder inwateringskansen.” Zo kregen we, na veel opmerkingen onzerzijds, de stapels planken thuis. Men dacht namelijk dat het niet hinderde als er grote kwasten waren uitgevallen en dat het hout hier en daar grote scheuren vertoonde Er volgde een maand van hard werken om de kasten in elkaar te krijgen. Elke kast telde drie bakken, deksel en sterkaflopende bodem.

Zou het „avontuur” hiermee eindigen? In „Schotman” (pag. 247) hadden we gelezen over „grotere” cellen. Er volgde een reis naar België. Bij één handelaar zagen we een kamerwandlengte wasraatmaten, in hardboard uitgevoerd, plaatjes op hun kant staande, honderden We vonden bij hem niet wat we zochten. Bij een andere wasraatfabrikant slaagden we. Ruim 15 kg raat kregen we, na urenlang wachten, mee. Grootte: ongeveer 600 cellen per dm². Zouden het geen „darrenfabrieken” worden? Later bleek dat die „dikke” bijen niet door onze moerroosters waren te brànden, maar geen nood, want roosters zijn, althans voor schr., uit de tijd. Maar daarover later.

De koolzaadbloeiperiode 1978 was aangebroken. De spaarkasten, bestaande uit drie broedbakken, allemaal verenigd, werden in de polder op de nieuwe vliegplanken geplaatst. Omdat deze 6 cm te lang waren werden ze tijdelijk afgetimmerd met een plankje. De vlieggaten van 4 cm hoogte deden het goed. Niemand liep iemand meer in de weg!

Een week later gingen de „LSK”-bakken eronder, iedere kast één, inhoudende 10 broedramen met grote vellen kunstraat (plm. 13 per kg) plus een H.K. (gewone maat) er bovenop. Voor de bijen een heerlijke koele ruimte, maar ze hiel-

den ze verder voor gezien. Onbekenden hielpen daaraan mee door honingramen te „lichten” en kunstraatramen er voor in de plaats te hangen.... Bovenin was dus werk genoeg....

Slechts in één van de 16 kasten was een begin met uitbouwen gemaakt. Toch moesten de honingbakken, vanwege het gewicht, vóór het afreizen, worden afgenomen. Thuisgekomen werden de (verlengde) roosters gelegd, met de moer eronder. Het vlotte niet erg. Toen maakten we van zink verlengstukjes van 6 cm, die om de oren van de spaarkastramen werden geschoven en zo werden de ramen met broed tussen de „LSK”-ramen gehangen, om en om; toen móesten ze wel!

Int. Imkertreffen und Allgäuer Imkertag 1978 - De „Immenhof” van de heer E. Schehle in Maierhöfen.

Foto: J. J. Speelziek.

Maar Schehle had nóg wat herontdekt. Frauenberger had vroeger al een „Dickwabenbeute”, lees: spekratenkast, ontworpen. Zo heeft Schehle in zijn H.K. geen 10 maar 8 ramen hangen, dwz. ramen met erg brede latten, ruim 4 cm breed (Hij heeft ook smallere en noemt die „halvebroedramen”). Die brede ramen nam schr. over, want als Schehle er daar succes mee heeft waarom zou dat hier dan ook niet lukken? Het proberen waard! Al mijn oude nog te gebruiken raten werden op maat uitgesneden met een in spiritus gedoopt mes en in de brede ramen gedaan met de cellen naar boven (schuine stand!). Omdat deze tekort waren moest er wel wat worden geprutst om de overblijvende ruimte op te vullen. Elk raam kreeg vijf elastiekjes om het houtwerk heen om de raten voor eruitvallen te behoeden. Na een week waren ze uitgebouwd en kon ik de elastiekjes doorsnijden. De volgende dagen lagen ze buiten voor de kasten, kennelijk niet welkom.... Het voordeel van de „spekramen”? Dit: de bijen bouwen deze verder uit dan normaal. De cellen worden dan zo diep, dat de koningin met het achterlijf niet zo gemakkelijk bij de bodem kan komen en dus

genoodzaakt is in haar eigen „residentie” te blijven. Maar er mag géén darrenraat in de spekramen worden gedaan! In een enkele kast werden de „spekramen” toch belegd, maar daar is de slechte zomer van 1978 debet aan, omdat de nectartoevloed uitbleef en de H.K. (nog niet op „spekraat”-breedte uitgebouwd) niet als H.K. kon functioneren.

En zo zijn nu de moerroosters overbodig geworden. Schehle gebruikt ze nog slechts in één geval, n.l. bij het maken van een aflegger. Boven het rooster komt bij hem een bak zonder bijen met enkele belegde ramen. Door het rooster komen dan die bijen, die voor de verzorging daarvan nódig zijn. Daarna worden bak en rooster weer verwijderd. Imkermeister Deichmann (zie: Groentje, 1978, p. 235) moet met zijn twee moerroosters in één kast maar eens bij Schehle gaan kijken. Mijns inziens, en daarin sta ik niet alleen, is één rooster al één teveel! Bovendien geeft het „spekraam” minder werk, minder uit te bouwen, gaat langer mee (wordt niet meer oud door beleggen), minder ramen uit te nemen, minder te ontzegelen en te slingeren, maar de Langstroth-honingkamer met dergelijke ramen kan wél 15 kg honing bevatten!

Ik neem nu een proef met 10 kasten, waarin de bijen op één B.K. plus een spekramen-H.K. overwinteren. Schehle blijkt alleen broedkamers te gebruiken. De vlieggaten zijn nu verlágd, **niet** smaller gemaakt, door het in de vliegopening plaatsen van een later weer uit te nemen lat, waaraan bij de uiteinden een blokje hout is gelijmd van 9 mm dik. Dit om de muizen te weren.

De maanden die nog resten voor de polder weer in bloei staat, worden afgeteld. We wachten met spanning af of dit model kast tijdens de eerste „echte” oogst zal voldoen en hoe de „dikke Belgen” het er af zullen brengen. Bij het door elkaar gebruiken werden de grotere cellen niet als darrencellen aangewend. Voor mij in ieder geval géén geknoei meer met afstandsblíkjes en -repen. De ramen glijden nu over metalen strips en houden zélf „afstand”. Of alles zal blijven „glijden”? We hopen nog eens verslag van ons reilen en zeilen te doen.

J. A. Dekker, Amsterdam

INZENDEN VAN KOPIJ

U bespaart de redactie veel werk door de kopij te typen op A4-formaat, met 1½ regel afstand en ruime marge.

DE BIJ EN HAAR VLEUGELS — III

Het oppervlak van de vleugels staat uiteraard in verhouding tot de grootte en het gewicht van het lichaam en is bij de dar daarom groter dan bij werkbij en koningin. Hoewel deze stelling met betrekking tot het laatste individu inconsequent lijkt moet hij toch worden bevestigd, omdat de vleugels van de koningin in feite werkbijvleugels zijn. En al was dat niet zo dan zou ze er toch weinig gebruik van maken, want ze zijn bijvoorbeeld bij het eierleggen alleen maar lastig. De natuur handelt ook hierbij weer uitsluitend uit pragmatisch oogpunt, dus praktisch en vanuit nuttigheids-overwegingen, steeds in uiterste aanpassing.

Een onderzoek van Stellwaag uit 1910 geeft voor de grootste lengte en breedte van de voorvleugel respectievelijk de volgende getallen, uitgedrukt in mm: dar 11.5 en 3.85, koningin 9.5 en 3.25, werkbij 9.25 en 3.1.

De vlucht van de bij wordt bepaald door een continu verleggen van het zwaartepunt om te trachten het evenwicht te bewaren en het zo goed mogelijk opheffen van remmingen door de luchtweerstand. Het insect past de vleugelbeweging daarom dus steeds aan bij de gegeven situatie.

Die vleugelbeweging bestaat uit een loodrechte uitslag (amplitude), waarbij elke vleugeltop een halve cirkel beschrijft. Op de rug raken de vleugelpunten elkaar bijna, maar wijken in de onderste stand wijd uiteen om niet met de poten in aanraking te komen. Bij het omhoog wentelen van het lichaam staan de vleugelranden mes-scherp in de vliegrichting om als de boeg van een schip de luchtweerstand te breken. Tijdens het omlaag vliegen of dalen worden de vleugelvlakken uitgespreid, zoals bij een stotende roofvogel of een geopende parachute.

Geheel tegen de verwachting in wordt de afloop van de vleugelbeweging echter niet loodrecht ten opzichte van de lengteas van het lichaam afgewikkeld, maar verloopt naar beneden toe enigszins schuin naar voren en naar boven toe naar achteren. Als geheel is deze figuur min of meer te vergelijken met de schroefvormige propeller van een auto- of vliegtuigmotor.

Op deze wijze beschrijven de vleugels tijdens het vliegen een dusdanige baan, dat boven en vóór de bij een luchtverdunning ontstaat, waardoor het lichaam zowel wordt opgeheven als voortgestuwd. Voor het stuurmechanisme zor-

gen een groot aantal zintuigcellen (sensillen) aan de vleugelwortel en op het vleugeloppervlak. McIndoo berekende er in 1914 voor de dar 1998, voor de werkbij 1510 en voor de koningin 1310.

Wat de poten betreft kent de bij twee karakteristieke vlieghoudingen, die beide een goede stroomlijn waarborgen. Is zij beladen met stuifmeelklompjes dan worden de achterpoten naar voren gehouden, terwijl deze bij een onbeladen bij naar achteren zijn gestrekt (vgl. roofbijen).

Volgens Plateau (1865) kan de bij bij een doorsnee-gewicht van 0.1 g ruim 3/4 van haar lichaamsgewicht (0.078 g) trekken of dragen. De gemiddelde vliegsnelheid van een beladen honingbij ligt tussen 4 - 7 m/sec, d.i. 14.4 - 25.2 km/u. Is zij onbeladen dan kan een snelheid tot maximum 65 km/u worden bereikt, afhankelijk van al of niet gunstige weersomstandigheden. Het energieverbruik houdt uiteraard met die factoren verband, hetgeen blijkt uit een onderzoek door de Russen Alpatow, Kosmin en Resnitsjenko uit 1932, waarbij de bij bij 18°C in rust 0.3, bij matige beweging 18.8 en tijdens de vlucht 157.6 kg/cal (659.4 joule) bleek te verbruiken. Door Marey werd reeds in 1869 het aantal vleugelslagen van diverse insecten vastgesteld, getallen die sindsdien nooit overtuigend zijn weerlegd, dus voorlopig als vaststaand kunnen worden aangenomen: kamervlieg 330, hommelt 240, honingbij 190-200, wesp 110, libelle 28 en koolwitte 9.

Vanzelfsprekend ontstaat door de intense vleugeltrilling een vliegtoon. Dat deze iets te maken zou hebben met de gehoorzin is volgens Von Frisch en andere moderne onderzoekers niet waarschijnlijk, al werd dat vroeger door de imkers vooral bij het zwermlokken (zie: Groentje, okt. 1976, p. 161) wel aangenomen.

Chris Maillie

IMKERSAGENDA

2 maart	Korfvlechtdemonstratie in café De Harmonie, Ulvenhout, 11 - 17.30 u.
14-19 maart	Manif. Zon in 't Groen, Martini-hal, Groningen.
29 maart	Algemene Vergadering, Wageningen.
5 april	Bijenmarkt Zenderen.
12 april	Bijenmarkt Driebergen
19 april	Bijenmarkt Dordrecht.
29/30 mei	Examen Praktisch Imker, Wageningen.
7 juni	Milieubijenmarkt Leiden
2 juli	Bijenmarkt Steenwijk
5 juli	Nation. Imkersdag en Honingkeuring, Eck en Wiel.
15 juli	Zwermbijenmarkt, Veenendaal.
27 september	Honing- en bijenmarkt, Eerbeek.
1 november	Buitengewone Algemene Vergadering i.v.m. herziening Huishoudelijk Reglement.
8 november	Stichtse Imkersdag en Honingkeuring, Leersum.

OVER DE WASKLIEREN

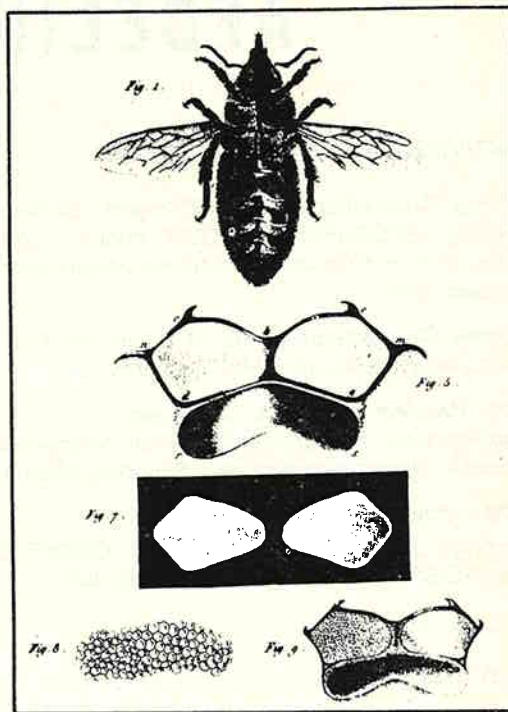
VAN DE BIJEN

François Huber (1750-1831) heeft vele onderzoekingen gedaan naar de levenswijze van de bijen. Belangrijk is o.a. zijn studie geweest naar de oorsprong van de was, die de bijen uitzweten en waarmee de raten worden gebouwd.

Reeds in 1684 had de Duitse arts Martin John beschreven hoe de was als plaatjes uit het bijenlichaam worden afgescheiden. Toch dacht De Reaumur (1683-1757) dat de bijen de was uit stuifmeel kneedden. François Huber bevestigde echter in 1793 dat de was onderdaad uit wasklieren aan de onderzijde van het achtertjef van de bij werd afgescheiden.

DETAILS ANATOMIQUES

C. Jurine del.

Adrien Sculp.

Op zijn verzoek deed Made-moiselle Jurine mikroskopisch onderzoek naar de wasklieren. Zij zag een netwerk van zes-hoekige vormpjes, waaruit de was werd afgescheiden.

François Huber op zijn beurt onderzocht als eerste welk voedsel de bijen nodig hebben om was te kunnen vormen. Hij deed de bijen met een voorraad honing of stuifmeel in een afgesloten kast. Zo ontdekte hij dat alleen bijen die honing tot hun beschikking hebben, raten bouwen uit de was die ze zelf zweten.

Verdere proeven waarbij hij de bijen verschillende soorten suiker voerde, maakten duidelijk dat de suikers uit de honing het voedsel is, dat in was kan worden omgezet.

AFDELINGSNIEUWS

AKTIVITEITEN VAN DE AFDELINGEN

Groep Graafschap/Lijmers, 25 maart, 19.30 uur:
Lezing: „BEDRIJFSMETHODEN” door J. J. Speelziek, in Erve Kots te Lieveelde; na afloop pannekoeken eten.

Groep Graafschap/Lijmers, 8 maart, 14.00 uur:
Kringvergadering in Hotel Liestro te Ruurlo.

Afd. Haarlem, 14 maart, 20.00 uur:
Lezing over bedrijfsmethoden en voorjaarsinspectie Nosema-onderzoek, Scouting Haarlem.

Afd. Leiden e.o.

Lezing: „HONING EN STUIFMEEL ONDER DE MICROSCOOP” door drs. J. D. Kerkvliet.

AFD. AMSTELLAND

Op woensdag 21 november 1979 werd de najaarsledenvergadering gehouden in gebouw „De Akkerbloem” te Amstelveen. Bij de opening keek de voorzitter nog even terug op het afgelopen seizoen en dacht dat het een matig honingseizoen genoemd kon worden, ondanks de enorme honinggoest op de distel door enkele leden. De normale hamerstukken, notulen, ingekomen stukken en bestuursmededelingen passeerden snel de revue. Uit handen van de voorzitter kon een aantal leden het diploma Gevorderd Imker in ontvangst nemen. De eindles werd op 7 juni gehouden, de uitreiking vond eerst nu plaats. De geslaagden van de cursus, welke onder de sublieme leiding van de heer J. Kaal stond, zijn: mevr. Galjart-Witmer, het echtpaar Van ter Meij, de heren Bremmer, Leffers, A. Maclean, Menkhorst, Oostveen, Oranje, Perquin en Zeilenga. De contributie werd vastgesteld op f 52.50 voor het jaar 1980. Ook werd stilgestaan bij het onderwerp Bijenziekten. Enkele leden, beroepsmatig bezig met microscopen, waren bereid mede te werken aan de ziektebestrijdingsteams. Het belangrijkste onderwerp van de agenda was de Bijentuin. Er diende besloten te worden een huurovereenkomst aan te gaan met de gemeente op de door haar gestelde voorwaarden of hier helemaal van af te zien. Een gedeelte van de totale kosten komt voor rekening van de vereniging, de rest moet opgebracht worden door de gebruikers. Op de tuin zal een behoorlijke werkruimte worden geplaatst, hetgeen sinds het in gebruik nemen van de tuin in 1964 heeft ontbroken. Een vooruitgang dus. De vergadering ging unaniem akkoord met het voorstel van het bestuur, de onderhandelingen met de gemeente af te wikkelen en een huurovereenkomst aan te gaan. Op 10 januari 1980 zal de heer Duyvetter een avond komen vullen met het onderwerp: „Zo maar wat over bijen en imkers” en op 26 januari 1980 zal een bezoek worden gebracht aan de vliegkooien van de heer Velthuis te Utrecht. Na de vergadering werd de film: „Gif, roofvijand en sexlokstoffen” vertoond. Men laat zien hoe druk men bezig is de chemische bestrijdingsmiddelen te vervangen door natuurlijke middelen, zoals de vijanden van de vraatzuchtige insecten

of door sexlokstoffen de bevruchting tegen te gaan. Echt de moeite van het vertonen waard.

H. S. Kooij, secr.

AFD. ASSEN

Ons lid en bestuurslid Manja Kwak promoveerde op 23 november j.l. aan de Rijksuniversiteit te Groningen tot doctor in de wiskunde en natuurwetenschappen op het proefschrift THE ROLE OF BUMBLE BEES IN THE POLLINATION AND VARIATION OF SOME RHINANTHOIDAE (SOROPHULARIACEAE). Promotor was prof. dr. G. P. Baerends.

In heel Noord-Nederland, waarbij het stroomdallandschap van de Drentse Aa een belangrijke plaats innam, heeft ze vijf seizoenen waarnemingen verricht naar de bestuiving van vijf half-parasitaire grootbloemige plantesoorten uit de Helmkruidfamilie en het gedrag van bezoekende insecten. Uit de film waarin zij het gedrag van de insecten vastlegde bleken verschillende soorten hommels de belangrijkste bezoekers van de Helmkruidfamilie te zijn.

Manja, gezien je interesse voor de insecten en hun bestuiving hopen we in de toekomst, ook wat betreft onze bijen, nog meer van je te horen.

Namens bestuur en leden van de afdeling Assen: Proficiat!

KRING BETUWE

Op 4 dec. werd in Tiel in het verenigingsgebouw „Opwaarts” een bijeenkomst belegd, waarbij de afdelingen Nijmegen - Elst - Bommel - Bommelerwaard en Geldermalsen acte de présence gaven. Nadat de voorzitter alle aanwezigen welkom geheten had, kreeg het thema „ziektebestrijding” de volle aandacht.

Het vormen van een ziektebestrijdingsteam was echter een zaak waar men voorlopig wat huiverig tegenover stond, aangezien dit een nieuw aspect vormt, waarbij een zekere deskundigheid vereist is.

Nadat de heer Pater een en ander had toegelicht en op de eventuele gevaren had gewezen, werd een ieder de noodzaak van een dergelijk ziektebestrijdingsteam duidelijk. Op de vele vragen die met betrekking tot dit en andere onderwerpen gesteld werden, gaf de heer Pater een duidelijk antwoord.

Hierna kwam het punt honingkeuring aan de orde. Hierbij is het o.a. van belang, dat aspirant-honingkeurmeesters van hun kunnen blijken. Dit is voor de betreffende vereniging die zich hiermee wil belasten een interessante aangelegenheid, met als bijkomend voordeel dat een gezellige avond gegarandeerd is. Belangstellende verenigingen in de kring „Betuwe” kunnen zich hiervoor opgeven bij het Bijenhuis te Wageningen.

Na een verder gezellig samenzijn besloot de voorzitter deze avond.

J. W. M. Janssen

Afd. ECK en WIEL e.o.

In de nazomer van 1979 is door enkele leden een onderzoek ingesteld naar de ontwikkeling van de bijenteelt in de Midden-Betuwe. Het onderzoek is samengevat in een artikel dat voor belangstellenden tegen geringe kosten beschikbaar is. Het onderzoek gaat terug naar de bijenteeltsituatie aan het eind van de vorige eeuw. De samenhang welke er bestaat tussen de fruit- en bijenteelt en de manieren waarop deze samenhang doorbroken kan worden zijn uitgebreid behandeld. Met name de geopperde ideeën met betrekking tot „kinderzwermdagen“ en „bijenmentorat“ zullen voor velen een stimulans zijn om de jeugd voor de bijenteelt te interesseren.

Zij, die over het 6 pagina's tellende artikel willen beschikken, dienen even contact op te nemen met: H. Lubbers, Jeudestraat 31, 4011 GH Zoelen (tel. 03448-1718).

AFD. JUBBEGA e.o.

Op 29 november 1979 hield onze afdeling haar jaarvergadering in café Jan Dijk te Hoornsterzwaag. De voorzitter kon 22 aanwezigen welkom heten, w.o. en-

kele gasten. De agenda werd vlot afgewerkt en de aftredende penningmeester de heer J. van der Bij werd met algemene stemmen herkozen. Tijdens de pauze was er een gratis verloting van imkersartikelen, tevens gaven zich 3 nieuwe leden op. Getracht zal worden op zeer korte termijn een cursus voor beginners te organiseren; tijdens de vergadering gaven zich daarvoor reeds 5 kandidaten op. Zijn er nog liefhebbers in onze omgeving, laten deze zich dan even in verbinding stellen met de secretaris. Uit het jaarverslag nog een paar aantekeningen. Op 19 april hebben wij de door weersomstandigheden uitgestelde feestavond gehad van het 35-jarig bestaan van onze afdeling, gevuld door eigen leden met film en dia's. Op 31 oktober heeft de heer L. Hensels uit Roggel (Limburg), hoofd-assistent van het Consulentenschap voor de Bijenteelt, een zeer geslaagde praatavond voor ons gehouden. De diverse onderwerpen die door de heer Hensels werden behandeld en vooral de gevreesde mijtziekte kwamen goed tot hun recht, zeker door de toelichting met dia's. De ruim 60 aanwezigen vonden het jammer dat de tijd zo vlug om was. Ook ons hoofdbestuurslid de heer v. d. Hul woonde die avond bij.

Tj. van Dam, secr.

IN MEMORIAM

Leden die ons het afgelopen jaar ontvielen.

— o —

Op 8 mei 1979 overleed op 84-jarige leeftijd ons lid, de heer

Hendrik Hees te Ekehaar

Hij was reeds meer dan 40 jaar lid van de bijenvereniging en drager van de ere-medaille in goud.

Met hem ging een enthousiast imker en bekwaaam korfvlechter van ons heen.

Op 29 juni 1979 ontviel ons na een korte ziekte op 60-jarige leeftijd ons lid, de heer

Jan Grelling te Annen

Hoewel slechts enkele jaren lid van de afdeling Assen hebben wij hem leren kennen als een toegewijd imker en een kundig korfvlechter met grote bekendheid.

Op 26 december 1979 overleed plotseling op 70-jarige leeftijd ons oud-lid, de heer

Roelof Reinhardus te Assen

Ruim 40 jaar was hij lid van onze afdeling, waarvan 30 jaar penningmeester. Deze bestuursfunctie heeft hij altijd nauwgezet en met veel toewijding vervuld. Hij was drager van de ere-medaille in goud.

Helaas moest hij om gezondheidsredenen een paar jaar geleden afstand doen van zijn bijen. Vele bijenvrienden zijn hem dank verschuldigd. Zijn nagedachtenis zal in dankbare herinnering in de afdeling blijven voortleven.

Zij rusten allen in vrede.

Bestuur en leden
afd. Assen

Op 9 januari overleed op 62-jarige leeftijd ons enthousiast lid, de heer

A. H. J. BONGERS

Als een van onze mentoren hielp hij nieuwe leden en belangstellenden met raad en daad.

Bestuur en leden
afd. Eck en Wiel e.o.

Op 4 november 1979 overleed op 83-jarige leeftijd ons zeer gewaardeerd lid, de heer

H. B. LOBART

Hij was altijd een enthousiast imker en een trouw bezoeker van vergaderingen en andere evenementen.

Bestuur en leden
afd. Warnsveld

Op 4 januari is op 74-jarige leeftijd plotseling overleden, de heer

JAN WILLEM STOMPS

Hij was een actief lid, die met kennis van zaken zijn hobby beoefende.

Ons medeleven gaat uit naar zijn vrouw en familie, die wij de kracht toewensen dit plotselinge verlies te kunnen dragen.

Bestuur en leden
afd. Reggedal

Juist op het moment dat hij ruim de tijd kreeg om naast het bijhouden van de financiële zaken van onze afdeling ook volop te gaan genieten van zijn eigen bijenvolken, overleed zeer plotseling op 16 december 1979 onze collega-imker en vriend

KOOS BORSTLAP

Jarenlang verzorgde hij op uitstekende wijze het penningmeesterschap. Ook was hij altijd bereid nieuwe frisse ideeën binnen onze afdeling te steunen.

Met hem is een heel prettige collega-imker uit ons midden weggefallen.

Van harte wensen wij zijn vrouw en kinderen sterkte toe.

Bestuur en leden
afd. Heiloo e.o.

HET HONINGJAAR 1980

Kan alleen goed worden als U van Uw kant alles doet om gezonde en sterke volken te hebben voor de oogst.

VERNIEUW DAAROM NU TIJDIG WAAR NODIG :

- * Oude zwarte en kromme raten en/of raampjes
- * Oude draaglijsten en afstandblikjes
- * Oude verbogen en/of verroeste afstandrepen
- * Oude bodems, kastonderdelen, dekkleedjes enz.

ZIEKTEPREVENTIE = HYGIËNE = Zorgen voor gaaf en schoon kastmateriaal

KOOP NU VOORDELIG, WAT U STRAKS TOCH NODIG HEBT,
want de prijslijst 1979 geldt nu nog en
tot 15 maart 1980 bij kontante betaling 2% korting.

BIJENHUIS-WAGENINGEN

GEOPEND iedere werkdag van 8.00 — 12.00 uur en van 13.30 — 17.30 uur.
's Zaterdags van 9.00 — 12.30 uur.
GRINTWEG 273, Postcode 6704 AP

Telefoon 08370 - 1 28 63

Geld is vaak niet het enige probleem.

Wij helpen.

Geld werpt vragen op.
Vragen over sparen, lenen, beleggen,
hypotheken...

De ABN is ervoor om die vragen
te beantwoorden. Om u te adviseren.
Over geld net zo goed als over
verzekeringen en vakanties. Vragen
staat vrij bij de ABN. Komt u daarom
eens praten.

ABN Bank